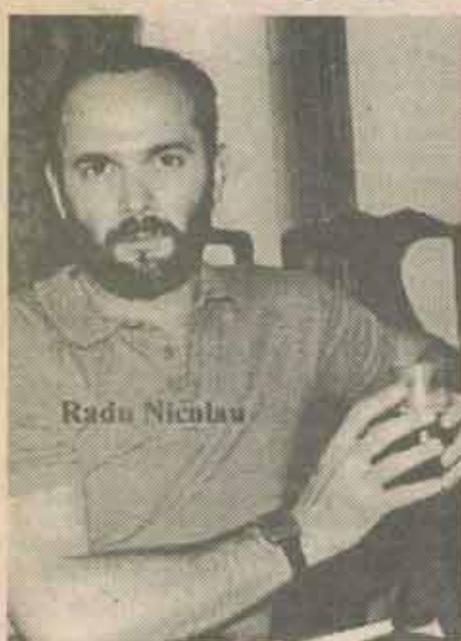

O televIZIUNE ASUPRA ROMÂNIEI

"Politica și politici în audiovizual" – masă rotundă la GDS pag. 8-10

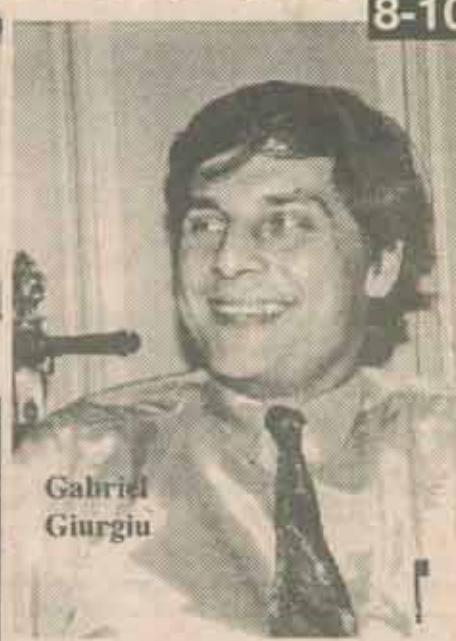
Radu Niclașu

Mihai Tatulici

Radu Coșarcă

Gabriel Giurgiu

Nestor Rates

pag. 3

Cronică politică

ILIE SERBĂNESCU

Pentru "navele" industriei nu există greci

SĂPTĂMINAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL
ANUL IV • NR. 26 (178) • 8-14 iulie 1993 • 16 pagini • 60 lei

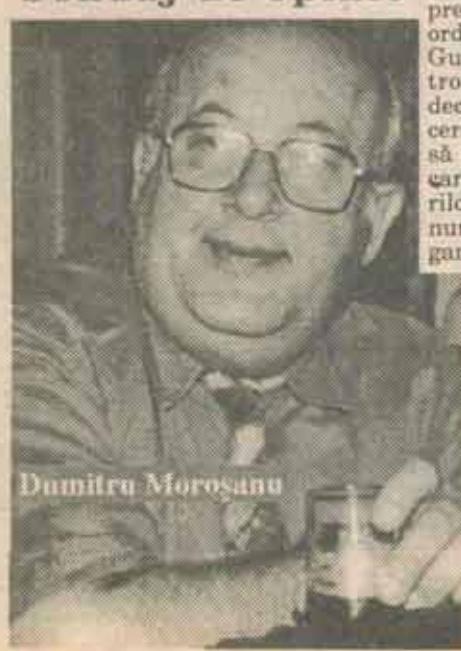

Pavel Câmpescu

"Spre o economie de subzistență"

pag. 11

Sondaj de opinie

Dumitru Moroșanu

Octavian Iordăchescu

Sorin Antohi

Gabriel Andreescu

Afacerea Petromin este plină de titluri din atitea puncte de vedere incit se poate spune – desigur contrariant – că dacă nu ar fi existat ar fi trebuit inventată. Afacerea a sintetizat cu un grad de sistematizare remarcabil toate tragicomediile României de azi. A demonstrat fără echivoc că legea în România este doar pentru cătei, în timp ce dulăii o consideră un biet petic de hirtie, putindu-se de pildă înregistra oficial societăți comerciale care angajează zeci de nave maritime fără să depună un sfânt drept contribuție la capitalul social. A evidențiat că dulăii bătrâni și lupii tineri sunt gata să se vire pînă în gât în afaceri dubioase, cu implicitele manifestări de corupție și trafic de influență. A dovedit că averea publică este pulpana din care toti aceștia slăjește, în măsura în care instanțele de urmărire penală și de judecată nu și fac datoria. A probat că banii țării pot fi fără grija folosiți pentru a răspăti sprințul politic extern acordat factorilor la putere.

A demonstrat că în România, oricât de neonorantă i-ar fi implicarea, nici unul dintre guvernanti nu și-a demisă, că afaceri care prin țări normale due la căderi de capete sunt tratate aici cu o superbă lipsă de bun-simt și că dezvăluirile presei sunt luate în ris după principiul "cîlinii latră caravana trece". Ce să mai vorbim de ipocrizia politicienilor... Cum ar putea fi crezut că n-au inițiat sau măcar aprobat, chiar că nici n-au știut de o afacere în care urma să fie angajată aproape întreaga flotă a țării președintele Iliescu, ce nu o dată a sustinut o implicare sporită a statului, sau premierul Văcăroiu, care a emis ordine peste ordine referitoare la faptul că numai și numai Guvernul este reprezentantul statului-patron? Cum ar putea fi calificată altminteri decit o abjecție tăcerăea păstrată asupra afacerii de către toții aceia care altfel nu știu cum să se mai falosească în apărători de neam și care exact în acest timp au respins investitorilor străini dreptul de a intra în posesia terenurilor pentru investiții tocmai în numele sloganului "Nu ne vindeți țara"?

Îar cei ce se tem ca nu cumva "navele" industriei românești să aibă soarta navelor Petromin-ului, nu trebuie să fie îngrijorați. Intrucît, având în vedere importanța diferențierei de dimensiune ca și imposibilitatea deplasării, pentru "navele" industriei falimentare nu există nici măcar greci.

Nu este obiceiul redacției să publice la rubrica Curier materiale de întrebare acestuia. Facem o excepție deoarece studiul și comentariul ne par deosebite de atenție.

Falsificarea faptelor istorice

1. Pierderile Armatei Române în al II-lea război mondial

1.1.) Revista Dilema nr. 17/7-13 mai 1993 a publicat, la pag. 14 "Un capitol de istorie". Articolul conține mărturiile distinsului jurist Alexandru D. Danișopol care a participat direct la Convoiriile Comisiei Aliate de control sovietice desfășurate la București în ziua de 3 martie 1945. Subiectul convoiriilor a fost: reintocarcerea în URSS a locuitorilor din Basarabia și Bucovina de Nord stabiliți în România. Convenția de Armistițiu între Guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite ale Americii, pe de o parte și Guvernul României, pe de altă parte, fusese semnată la Moscova în ziua de 12 septembrie 1944. Atunci, întregul teritoriu al României ajunsese sub deplina ocupație a Armatei Roșii.

Eminentul jurist român își îndeplinește cu onoare obligația morală de a

contribui la "înregistrarea în istorie a calvarului unei părți din națiunea română, tragedia întregii națiuni române în perioada 1940-1944-1945" solicitat fiind de profesorul basarabean Mitreanu. În acest scop anexează documentație trimisă revistei Dilema tabelul cu "pierderi (morti de război) expus la Muzeul Invalidilor din Paris (Sala celui de-al doilea Război Mondial)". În tabel sunt cuprinse următoarele categorii de "morti în război": "Militari: omorâți în luptă, dispăruti, executați, combatanți în rezistență și morți în captivitate; Civilii: morți în bombardamente, executați, masacrati, deportați și muriti fortăți în Germania". (Tabelul 1)

OBSERVATIE 1: a) România nu este menționată în tabel; b) Toate țările europene, vecine României, figurează în tabel; c) Tabelul nu este datat; d) Nu numește autorii sau autoritatea emisă; e) Numerele sunt ferme.

Tabelul 1

Nr.	Statul	Militari	Civili	Evrei	Total
1.	Germania	3.500.000	500.000	2.000.000	4.200.000
2.	Anglia	326.000	64.000	-	390.000
3.	Austria	230.000	54.000	86.000	334.000
4.	Belgia	12.000	49.000	27.000	88.000
5.	Bulgaria	10.000	-	10.000	20.000
6.	Danemarca	400	900	160	1.460
7.	Finlanda	82.000	2.000	-	84.000
8.	Franta	250.000	280.000	100.000	630.000
9.	Grecia	20.000	80.000	60.000	160.000
10.	Olanda	12.000	94.000	104.000	210.000
11.	Ungaria	140.000	50.000	240.000	430.000
12.	Italia	370.000	80.000	-	450.000
13.	Luxemburg	-	-	-	5.000
14.	Norvegia	6.400	3.300	600	10.300
15.	Polonia	120.000	2.700.000	3.800.000	6.630.000
16.	Cehoslovacia	200.000	75.000	140.000	415.000
17.	Jugoslavia	300.000	1.150.000	50.000	1.500.000
18.	URSS	7.500.000	9.500.000	-	17.000.000
19.	USA	350.000	-	-	350.000
20.	Canada	42.000	-	-	42.000
21.	Japonia	1.700.000	360.000	-	2.060.000
22.	China	3.500.000	10.000.000	-	13.500.000
TOTAL GENERAL: Intre 30 și 40 milioane.					

Numai 450 lei

pe trimestru

costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" pentru PENSIONARI,

CADRE DIDACTICE,

ELEVI, STUDENȚI,

FOȘTI DETINUTI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.

Cei interesați să rugați să expedieze prin mandat poștal suma de 450 lei pe adresa:

Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București. Totodată, cei interesați să rugați să trimită adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Adeverințele pentru abonamentele cu jumătate de preț sunt valabile pentru un an de zile.

Abonamentele la jumătate de preț pentru aceste categorii de cititori sunt sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE ÎN ESTUL EUROPEI.

Cei ce nu fac parte din categoriile amintite pot beneficia de reducere dacă contractează abonamente prin intermediu redacției, după cum urmează:
• reducere cu 24% (costul abonamentului este de 600 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu ridicare de la sediu (Calea Victoriei 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor;
• reducere cu 10% (costul abonamentului este de 700 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu expediere prin poștă.

CITITORII DIN STRĂINATATE se pot abona la revista "22" depunând costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Trică S.A. București, Str. Dosarnei nr. 12; pentru dolan în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația PENTRU REVISTA "22") sau trimițând un csc (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 72 dolari pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în once monedă convertible (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 80 dolari anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

1.2.) Pentru completarea informației se apeleză la surse cu caracter de exigență enciclopedică. Rezultatele sunt prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2

TOTAL PIERDERI (morti în război)			
Nr. Statul	Prima sursă	A doua sursă	crt.
1. Germania	6.000.000	4.500.000	
2. Grecia	600.000	500.000	
3. Ungaria	430.000	450.000	
4. Italia	450.000	310.000	
5. Polonia	6.000.000	5.000.000	
6. Iugoslavia	1.600.000	1.500.000	
7. URSS	20.000.000	20.000.000	
8. România	460.000	460.000	
TOTAL			
GENERAL: 40.000.000		Intre 40.000.000	
mori din care		și 52.000.000	
12.000.000		7.000.000	
deportați		deportați	
In Germania		In Germania	

OBSERVATIE 2: a) Toate cifrele sunt insotite de adverbul aproximativ; b) În sursele respective figurează și România; c) Țările ale căror pierderi sunt sensibil egale cu cele menționate în tabelul 1 nu au mai fost citate în tabelul 2.

1.3.) Pierderile României (morti de război) fiind omise din lista expusă la Musée de l'Armée, iar cele indicate în dicționarele citate fiind în contradicție cu realitatea, se arată în tabelul 3 situația adevărată.

Tabelul 3

PIERDERILE ROMÂNIEI (conform sursei 3)	
Nr. Etapele	Pierderile
1. Campania din Est	495.633
(22 iunie 1941-23-august 1944)	
2. Campania din Vest	165.000
(24 august 1944-9 mai 1945) (peste 150.000)	
3. Campania de eliberare a teritoriului național	129.907
(24 august-25 octombrie 1944) prizonieri	
TOTAL PIERDERI IN RAZBOI:	
(21. III-1941-9.V.1945)	495.633 + 165.000 = 660.633

OBSERVATIE 3: a) Cea mai mare parte a prizonierilor au fost luati în Armată Roșie după întocarcerea armelor spre Vest; b) La data de 25 octombrie 1944 teritoriul României era eliberat de Armata Germană, dar și complet ocupat de trupele sovietice; c) Nu s-a precizat numărul morților dintre prizonieri; e) Istoricii militari români precizează că numai în bătălia Stalingradului (Cutul Donului și Stepa Calmucă) am pierdut 110.000 de luptători din totalul de 248.352.

1.4.) Cifrele cuprinse în cele trei tabele pot fi apropiate de realitatea numai dacă se consideră că:

- Morți și dispăruti sunt aceia care nu s-au mai întors niciodată, fie din război, fie din prizonierat;

- Cifrele au suferit ajustări ulterioare în special pentru numărul dispărutilor;

1.5.) Aceste precizări permit să se gindească astfel:

a) Totalul general al pierderilor variază de la: intre 30 și 40 mil. (tabelul 1) la intre 40 și 52 mil. (tabelul 2). Pierderile URSS cresc de la 17 mil., dar ale României de la zero la 460.000;

b) Pierderile Armatei Române în Campania din Vest (165.000 morți în război) sunt omise de sursele 1) și 2) în timp ce pierderile URSS au crescut cu 3 mil. pe totă durata războiului (1941-1945);

c) Pierderile Armatei Române în campania din Vest (165.000) nu au fost luate în seamă pentru acordarea statutului de "națiune cobeligerantă". Cererea expresă de cobeligeranță a fost acceptată de Molotov, la data semnării Armistițiului, dar "va deveni fapt la sfîrșitul războiului", conform declarației Molotov, reprezentantul URSS, care avea acordul delegației oficiale a Marii Britanii condusă de Sir Archibald Clark Kerr și a USA condusă de Averell Harriman, la 12 septembrie 1944 la tratativele de Armistițiu;

d) În ordinea mărimii pierderilor totale în timpul întregului război (1944-1945) România ocupă locul 7 între țările participante;

e) Înaltul Comandament Sovietic,

de la 24 august 1944 și pînă la 3 decembrie 1944, nu a menționat în comunicatele de război operațiile trupelor române;

f) Alineatul 3 al Preambului la Tratatul de Pace între Puterile Aliate și Asociație și România prevede: "... la 24 august 1944 România a început toate operațiile militare împotriva URSS... a participat activ la războiul contra Germaniei";

g) Negarea, pînă la anularea contribuției Armatei Române la al doilea Război Mondial (tabelul 1) reprezintă MUTILAREA ISTORIEI NATIONALE prin omisiune dirijată.

1.6.) Punind în relație logica cuprinsul celor stabilite mai sus se deslușește cu claritate că:

1. La 12 sept. 1944, prin respingerea cererii de cobeligeranță a României de către cei trei "făcători-de-pace și de dreptate" au fost scoase din societă și pierderile în morți ale Armatei Române; atunci, la Moscova, ni s-a impus dictatul Convenției de Armistițiu. Problema participării României la război cu statut de aliat sau de cobeligerant a fost amînată, de Molotov, pînă la încheierea tratatului de pace.

II. Tratatul de Pace din 10 februarie 1947 de la Paris semnat, pe lîngă cele trei Puteri Aliate, și de Asociații (în total 11 state din care trei reprezent

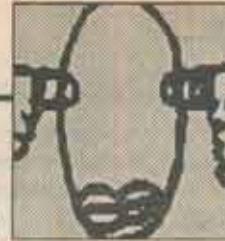
Cronica

HORATIU PEPINE
Scadențele se amînă

Înainte de vacanța parlamentară, Guvernul a obținut delegarea legislativă pe care a cerut-o. Pe toată durata vacanței, executivul va dispune de buget fără restricții. Relația dintre executiv și legislativ se poate reduce la strădania primului de a se autonomiza, de a se elibera de obligația de a explica la tot pasul ce și cum are de gând să facă și la încercările legislativului de a trasa cadre de acțiune și de a formula limitări. E o relație clasicală, dar în ultimul timp libertățile pe care și le-a luat Guvernul sunt alarmante. Abuzuri administrative în legătură cu Garda Financiară, contractul contestabil cu un armator grec, iar acum dreptul de a guverna timp de două luni de zile prin ordinante, cu intenția explicită de a opera asupra bugetului. Si cu toate acestea, Guvernul pare hotărît să depășească în forță criza de credibilitate prin care trece. Un domn de la Departamentul pentru informații al Guvernului a citit la Televiziune un comunicat agresiv prin care Opoziția e acuzată că face o politică distructivă. Responsabilii politici mediatice a Guvernului au optat pentru ideea că cea mai bună apărare este ofensiva. Dar dincolo de duelul acesta al comunicatelor, Guvernul are nevoie ca de ner ca Parlamentul să fie înținut în vacanță. Vineri dimineață am asistat la dizolvarea de facto a Camerei Deputaților. Toate discuțiile procedurale sunt evident simple preteze. Joi seara, Opoziția colectase 119 semnatari, reprezentând ceva mai mult de o treime din numărul deputaților, minimul necesar pentru declanșarea unei sesiuni extraordinaire. Am asistat la zbaterile de-a dreptul comice ale d-lui Marian Dan de a contesta valoarea procedurii, dar textul Constituției este limpede. E vorba de o dispoziție imperativă care nu se mai cere discutată sau supusă la vot. A doua zi însă, dl. Năstase găsește o formulă de a combate acțiunile Opoziției. Sase semnatari din zona coaliției guvernamentale și din partea minorităților etnice altele decât cea maghiară au fost convinsă să-și retragă semnaturile. Aici Opoziția a riscat și a pierdut. Cu intenția de a da mai multă greutate cererii de a se declanșa o sesiune extraordinară, a tras pe lista semnatarii sase deputați din zona majorității. "Iată – au părut să spună –, nu doar noi, dar chiar și oamenii voștri sunt interesati să deconspire Guvernul". Strategia Opoziției s-a întors împotriva ei. De la alegerile din septembrie, Opoziția și FDSN caută să atraga de partea lor aceste grupuri care ar putea juca rolul de arbitru. Puterea a avut însă mereu cîștig de cauză. Aceste grupuri ale minorităților au avut mereu interes foarte diferite de cele ale maghiarilor, iar cei mai liberali ca mod de gîndire au fost la rindul lor neutralizați prin diverse alocări bugetare. Noul Consiliu al Minorităților este mult mai profitabil pentru comunitatea armenilor sau italienilor, bunăoară, decât pentru cea a maghiarilor, care și-a manifestat chiar intenția de a se retrage. Despre PUNR iarăși e limpede că nu poate fi atrasă de partea Opoziției, chiar dacă manifestă tot mai multe nemulțumiri față de politica Guvernului și a Președintelui. Iată cum, cind au înțeles că inițiativa Opoziției este în total dezacord cu interesele majorității, cei șase semnatari FDSN, PUNR și din partea minorităților altele decât cea maghiară și-au retras semnaturile, neezitând să afirme că nu sunt înduși în eroare. D-lui Adrian Năstase nici nu-i trebuia mai mult pentru a anula lista. E limpede, prin urmare, că toată cearta asupra procedurilor nu are nici un sens. FDSN și-a impus punctul de vedere profitând de imprudențele Opoziției. Raportul asupra corupției nu trebuia discutat. Concluziile Comisiei, așa cum s-a văzut, sunt formulate cu maximă prudență, dar la o lectură atentă ele conțin incriminări destul de precise. Cel puțin în privința vinovăției d-lui Hrebenciuc s-au pronunțat mai mult de jumătate din membrii Comisiei. Pe lista incriminării maiclare se adaugă Ionel Roman, deputat FDSN și secretar al Camerei Deputaților, colonelul Marin Agachi, șeful Serviciului finanțier al SRI, și viceamiralul Emil (Cico) Dumitrescu, șef de direcție în Ministerul de Interne. Dar și împotriva celorlăți de pe lista celor 18 există probe de natură să declanșeze o anchetă a Procuraturii. Dimineață de vineri a părut însă să contureze și un alt mare pericol pentru Guvern. Cei mai impetuosi opozanți, d-nii Patriciu și Roman, n-au ezitat să în inițiativa unei noi moțiuni de cenzură. Motivatia nici nu avea prea mare importanță. De la acuzațiile de corupție și pînă la politica economică, motivele vin de la sine. Liderul liberalilor și cel al PD (FSN) știu că nu au nicio șansă să participe la o coaliție guvernamentală alături de FDSN, chiar dacă ei ar dori-o, și atunci prin această politică radicală nu au nimic de pierdut, ci numai de cîștigat. Nu la fel însă gîndește PNTCD, care s-a arătat realmente îngrijorat că o contestare violentă a Guvernului ar putea să influențeze negativ votul asupra statutului României din Comisia politică a Consiliului European. PNTCD se pare că și-a luat o anumită responsabilitate în campania de admitere a României în Consiliul European și este interesat cel puțin pînă în toamnă să păstreze atmosferă de calm politic în țară. Pe de altă parte, PNTCD evită cu gîră să intre în trena liberalilor, păstrându-și mereu dreptul la inițiativă. Riscul e că atât mai mare acum, cind Grupul liberal a înregistrat o creștere spectaculoasă, după fuziunea cu Grupul civic-liberal.

De acum încolo, PAC apropape că nu mai contează și țărăniștilor vor putea să-și mențină suprematia în cadrul Convenției numai cu sprijinul UDMR, în condițiile în care și social-democrații tind tot mai mult către autonomie. Prin urmare, Guvernul poate profita încă două-trei luni de un relativ calm politic.

Cronica

NESTOR RATES

Fluiditate în spectrul politic românesc

Cronica

Stim că observații cu asiduitate cadrul nu prea grăbiș al vieții politice românești și că încerca să descopere diversele ei șarade. Cum ați descris momentul politic actual?

Nu am deloc ambiația ori nesăbunința de a căuta să văd sau să înțeleg în cîteva zile ceea ce le scapă localnicilor. De aceea am să încep prin a constata evidență, anume că tabloul politic românesc este într-o stare de pronunțată fluiditate. Cum spuneam și la radio, nisipurile sunt mișcătoare pe aproape întregul spectru politic. În majoritatea parlamentară ca și în Opoziție, disensiunile, scindările și realiniile ar putea schimba considerabil peisajul în luniile care vin. Dacă ne referim la majoritate, se poate ușor sesiza o acută indispozitie și neliniște. Este adevărat că partidele care o compun au elat în ultimele zile ale sesiunii parlamentare o solidaritate suspectă de completă, dar, în cel puțin două ocazii, solidaritatea a fost împotriva Guvernului Văcăroiu: atât în cazul legăturii privind dreptul străinilor de a avea în proprietate pămînt, cît și în cel al modificării Codului de procedură civilă – cele două momente mai tensionate din dezbatările recente din Parlament –. Opoziția a susținut compact proiectele guvernului, în timp ce majoritatea guvernamentală,

derate ale partidului de guvernămînt s-au acumulat suficiente motive interne și externe pentru a lăsa în considerare alte alianțe sau combinații politice care să plaseze partidele extremiste în afara puterii. Aluzii, dacă nu chiar oferte, în acest sens nu lipsesc – spun același surse –, dar cei care ar trebui să le exploreze și să le fructifice rămîn în expectativă, aparent pentru a feri congresul FDSN de explozii necontrolate.

În acest moment este Opoziția dispușă să intre în vînă gen de coaliție cu FDSN? Dar în Guvern?

Răspunsurile pe care le-am primit cel puțin în anumite sectoare ale Opoziției variază între "Da" și "Să vedem în ce condiții". Ce deduc din discuțiile pe care le-am avut este că Opoziția nu preconizează o participare directă în Guvern, ci mai curind un posibil sprijin parlamentar, în anumite condiții date, pentru FDSN, spre abilită să guverneze fără extreame.

V-ați referit puțin mai înainte la disputele asupra dreptului străinilor de a avea în proprietate pămînt. Ele sunt legate de controversele mai ample referitoare la investițiile străine și în care nu o dată s-au anunțat lozincile gen "Nu ne vindem țara". Cum este tratată această problemă în America?

Știi, America a fost și rămîne o sursă de investiții în străinătate. Dar de cîteva decenii a devenit și destinația unor investiții din străinătate. Nu am la indemînă ultimele statistici oficiale, dar cred că totalul investițiilor străine în Statele Unite se situează în jur de 2 trilioane de dolari, cca 17% din Produsul Național Brut. În deceniul trecut, investițiile străine s-au triplat. Japonezii sunt investitorii cei mai activi. O mulțime de fabrici și uzine sunt în proprietatea străinilor, ca și clădiri, terenuri agricole și păduri. La Washington, 30% din clădirile cu destinație comercială sunt deținute de străini. În această categorie se includ vreo 13 milioane de acri (deci ar fi peste 6 milioane de hectare) din agricultura americană. Sunt unele discuții pe această temă și acolo. În general, se consideră că investițiile străine sunt o parte bună a tendințelor de globalizare a economiei. Dar în vîmpe din urmă ele au tins să depășească suma investițiilor americane în străinătate. Unii le văd, de asemenea, ca un indiciu al micșorării influenței americane în lume. În fine, nu neapărat investițiile străine în general, că cele japoneze sunt cîteodată controversate, în special din cauza concurenței redutabile pe căre japonezii o fac americanilor pe piețele internaționale și chiar în Statele Unite. Dar lozincă ca aceea pe care ati citat-o nu se anunță, bineînțeles, în America – cred că nici măcar în cercurile ultra-izolaționiste, care sunt foarte periferice peste Ocean.

Vorbind de investiții: s-a anunțat zilele trecute că președintele Clinton a trimis Congresului spre aprobare un acord comercial româno-american, care include clauza națională a favorizate pentru țara noastră. Care este semnificația acestui act? Sunt oare șanse mai bune pentru acordarea clauzei decât au fost anul trecut?

Prin trimiterea documentelor respective, problema clauzei trece acum deplin în mîini Congresului Statelor Unite. În fond, președintele a repetat procedura urmată de predecesorul său anul trecut, afirmîndu-și în mod oficial dorința de a acorda clauza națională celei mai favorizate României. Șansele sunt categorice mai bune anul acesta, între altele pentru că există acum un consens general, pe întregul spectru politic românesc, în favoarea clauzei; unele din circumstanțe care au determinat în septembrie Camera Reprezentanților să respingă clauza au dispărut sau nu mai au aceeași acuitate, iar vizuirea administrației americane asupra României, în contextul geopolitic din Balcani și din întregul perimetru fost-comunist, s-a precizat de o manieră care face mai probabilă acordarea clauzei.

A consemnat RODICA PALADE

mai socant este cel din Partidul Alianței Civice, care pierde 10 din 12 deputați și 3 din 7 senatori în favoarea Partidului Liberal-1993 (subtilitățile de regulament parlamentar rămînînd încă și împiezite). Este un transfer în interiorul Convenției Democrațice, deci nu afectează raportul general de forțe în Parlament. Dar oricum l-a privi, reprezentă o mișcare telurică de un grad foarte înalt pe scară Richter a vieții politice românești, cu aparență consecință în teritoriu și cu efecte psihologice deloc neglijabile. Sunt greu de evaluat speculațiile care abundă privind posibile alte regrupări în interiorul Convenției Democrațice și mai ales cea referitoare la posibilitatea că aceste regrupări să se reverse dincolo de limitele Convenției.

Aveți vînă indicu că disensiunile din singurătate ori divergențe și rivalitățile personale din FDSN ar putea avea vînă dezechilibre dramatică?

Nu am găsit virtual pe nimeni care să se aștepte la o scizie în FDSN la apropiații congres. În schimb, în discuțiile pe care le-am avut cu diverse personalități politice proeminente a revenit adesea eventualitatea formării unui nou guvern, poate și a unei noi majorități. Surse bine plăsite mi-au sugerat că la președintie și în cercurile mo-

H.-R. PATAPIEVICI

Adulatorii Statului

• răul din noi nu putea fi curățat doar prin cîteva ceasuri de sărbătoare nemeritată • mitul populist al maselor care fac istoria să se ciărădă pe o fraudă • poporul are dreptul să făurească numai istoria pe care o dictează Conducătorul • Iliescu este, în reprezentarea populară, revoluția din Decembrie • cu ajutorul unui mare și entuziasmat sprijin electoral, președintele a redus poporul la o simplă națiune • poporul român a fost admis în politica post-decembristă numai în măsura în care a rămas indistinct • națiunea de popor e condamnată să dispară în spatele idei-forță de Stat • Statul e o reprezentare anonimă, cu delegare totală și irresponsabilitate de putere • orice restrinție a autorității Statului e considerată un atac la fința națională •

Prin ce a avut mai emoționant, fraternitatea frenetică și naivă din 22 Decembrie 1989 ne-a făcut mai mult rău decât bine. Atunci, încă de surpriză cum eram, și copleșit de efuziune, nu s-a văzut împede că de puțini fusese cărui care au îndrăznit. Sărbătoarea era prea neverosimilă ca să nu ne răpească și dramul de luciditate pe care ni-l mai lăsase nealterat Ceaușescu. În acele cîteva ore, dintre revărsatul luminii și declinul ei, români au trăit un entuziasm fraternal uluit, care, pe moment, a părut să ne spele de suspiciunea malădivă a ultimilor ani. Cu ce preț însă? Bucurările nemeritate ascun amărăciunile răscumpărării. În vrajba care a reizbucnit apoi iar, noi a trebuit să recunoaștem că răul din noi nu mai putea fi curățat prin doar cîteva ceasuri de sărbătoare nemeritată. În acel desfru sentimental, toti s-au simțit spălați de lașitate. Pe această fraudă s-a reclădit, cu o viteză uluitoare, vechiul mit populist al maselor care fac istoria. Animat de o vitalitate tîrnă, el a știut să reconfere o autoritate pierdută obsesiei potrivit căreia poporul român este un bloc granitic unitar, în care indivizi sunt agregați indiscernabil. Ceaușescu dăduse o interpretare isterică acestei obsesii naționale. Pentru el, realitatea politică românească se reducea în mod natural la trei termeni: Conducătorul, Statul și Poporul Român. Conducătorul era legitimat de istoria națională, a cărei incarnare și împlinire Ceaușescu, negreșit, se simțea. Statul era legitimat în sus de voința Conducătorului, iar în jos de puterea Securității: substanța sa era alcătuită din Poporul Român, pe care ideologia comunistă deopotrivă îl inventase și legitimase. L-a inventat atunci cînd i-a decis structura: monolită, indistinctă, masificată; i-a legitimat atunci cînd i-a transformat în subiect unic al voinței Conducătorului, în care teoria revoluționară investise pe cel capabil să desăvîrșească istoria. Această schemă elementară și delirantă a constituit singurul legat politic lăsat nouă de epoca încă atât de prezentă. Am convingerea că ea constituie schema de referință imediată a celor care alcătuiesc azi majoritatea electorală. Imaginea publică nu se putea lipsi de această tripartiție funcțională, care își pare naturală oricui să lăsat sedus de puterea hipnotică a reflexelor ideologice condiționate induse. Această tripartiție domină încă reprezentările politice populare. Conducătorul nu putea lipsi: a devenit Președinte, după ce mai înainte fusese simbolul recunoscut al emanării revoluționare. Poporul Român a fost și el prezent la apel: fauritor al revoluției din Decembrie, el s-a recunoscut în formula omului de bine și în criteriile oferite integrității sale de Conducător. Unit și indestructibil, cum fusese odinioară clasa muncitoare, poporul român s-a trezit admis în politica post-decembristă numai în măsura în care rămînește indistinct: de îndată ce lăsa chipul unei personalități din afara schemei tripartite.

orice român era pasibil să decadă din calitatea de om de bine, adică, spus pe slav, de român adevărat.

Statul a confiscat

ideea de națiune

În fine, Statul nu putea nici el lipsi. Omogen, atotputernic și anonim, el satisfăcea perfect cerința de masificare pretinsă de logica funcționalității tripartite: un singur chip, două entități nefintrupabile. Un exemplu. În repulizia celor mai mulți români de a admite că Securitatea a constituit răul absolut, cred că trebuie să vedem atașamentul implicit la reprezentările colectiv-anonime. Legată de susținerea Statului, oricătre victime individuale ar fi făcut. Securitatea este din capul locului absolvită de persistența ideii potrivit căreia "Din codru rupi o râmurea, / Ce-i pasă codrului de ea?". Colectivitatea este totul, individul nimic. Prin substituție, realitatea națională este Statul, nu cetățeanul. La rigoare, poporul român poate avea demnitate numai ca actor al trecutului glorios, în timp ce, actual, Poporul Român are doar dreptul să făurească istoria pe care Conducătorul o dictează. El este integral reprezentat, anonim, firește, de Statul național unitar român, incarnare stranie a unei idei (Conducătorul) într-o materie exaltată formal, dar pasivă (Popor). Ce vreau să spun? Confiscată de realitatea Statului, ideea de națiune a absorbit, putativ, totalitatea reprezentării românești individuale. După cum nu există salvare în afara Bisericii, nu există nici sentiment patriotic în afara susținerii incondiționate a Statului. Fiind o reprezentare anonimă, cu delegare totală și irresponsabilitate de putere, Statul, oricare ar fi el din punct de vedere politic, a ajuns să fie, pentru români, incarnarea sentimentului național. Orice restrinție a autorității lui pare un atac la fința națională. Atât de înrădăcinată este această eroare vulgară, încit ideea de a controla prin niște civili activitățea noii Securități trezește aceeași suspiciuni ca și aliena-

majusculă. Fiind considerat depozitar al finței naționale, Statul nu poate fi în mod legitim controlat: nimeni nu își supune suflul la control și nici nu îl divulgă secretele. După cum în reprezentarea populară Iliescu este revoluția din Decembrie, Statul este receptacolul natural al finței românești. Această dublă eroare de logică este fundată în mentalitate. Este, ca să spun așa, un defect de caracter, nu de inteligență. În această perspectivă, schema tripartită va mai supraviețui încă mult timp. Cel puțin tot atât cît va funcționa cenzura psihică care interzice accesul criticii rationale la lumea condiționărilor căzute dincolo de puterea mintii, în subconștiul reprezentărilor dominante.

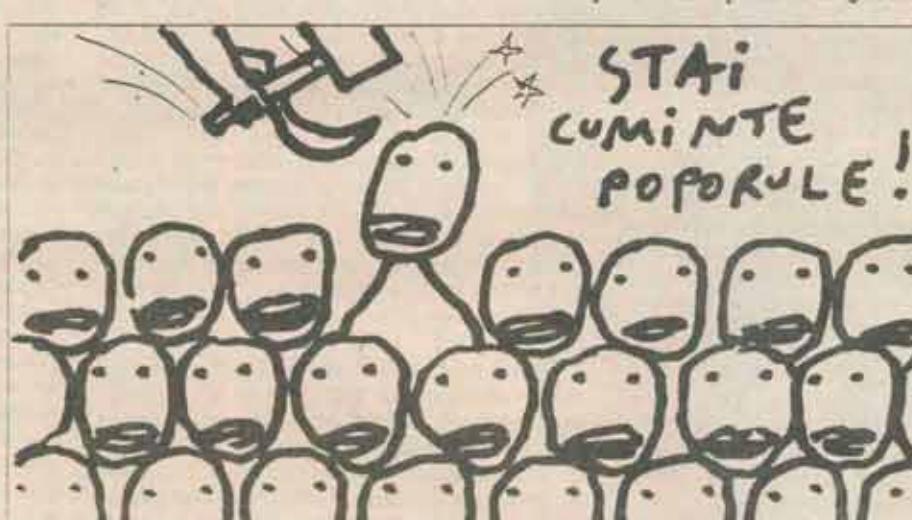
Pînă acum am vorbit despre irresponsabili. Adică despre mintile condiționate prin reflexe induse. Există însă și adulatori crapuloși ai ideii de Stat. Fără a fi făpturi deplină conșiente, ei resimt instictiv avantajele personale care pot rezulta din identificările abuzive semnalate mai sus. Mai văzători decît orbi, ei pot fi cu succes ologii care îi conduc pe aceștia spre prăpastie. Religia lor este un monoteism cu delegație: adoratori ai Statului, în care văd transcență incontestabilă a realității românești eterne, ei admit, cu dublă funcție, inversabilă, și prezența unui garant sau reprezentant apodictic. Președintele. Garant în perioadele de mandat, el devine solicitant de reprezentare în perioadele electorale. Satisfăcind astfel setea de demagogie populistă, și epuizindu-se în ea, națiunea de popor e condamnată să dispară în spatele idei-forță de Stat. Delegat al reprezentării și garant al ei, președintele, avatar al Conducătorului, poate face jocurile cum vrea. În fapt, funcția sa politică reală este să încarneze ideea de Stat. În noua variantă, post-decembristă, pentru a reduce poporul la o simplă națiune, președintele are nevoie de un mare și entuziasmat sprijin electoral. Aceasta este paradoxul supraveghetei democrații românești actuale: poporul român sprijină în mod decis exact forțele care îl reduc existența politică la o simplă majusculă verbală. Contrairelui ar consta din individualizare: renunțând la colectivism și anonimat, poporul să arătă după criterii care ar contrazice decisiv tripartiția funcțională ceaușistă și astfel să arătă demonta sumbra idee potrivit căreia statul are preemință naturală asupra cetățeanului.

România are un singur partid de interes: partidul administrației de stat

Un corolar nebăgat în seamă al adorării ideii de Stat este legătura mecanică dintre statul cu prerogative universale și corupție. Cu cît este mai compact, mai anonim și mai irresponsabil (juridic vorbind), cu atât statul naște mai multă corupție. Ea crește din mistică Statului cu o logică incontornabilă. Înfințat coruptibil, Statul monolitic și anonim

nu poate să nu fie corupt, pentru că acesta îl este, în fond, scopul. Îmi voi justifica afirmația încercând să demonstreze mecanismul prin care Statul incondiționat își administrează puterea.

Statul adorat de adulatori este statul care dispune de o posibilitate de intervenție discretională. Prerogativele sale sunt absolute (proprietate, resurse, mijloace de producție) și sunt justificate prin identificarea puterii discreteționare cu suveranitatea națională. Dar acest Stat este anonim numai în raport cu responsabilitățile, față de care e irresponsabil, nu și în raport cu aparatul de stat. În fapt, România cunoaște drama de a avea un singur partid de interes: partidul administrației de stat. El a regulat majoritatea FSN la 20 Mai, tot el, garantat de același președinte-Stat, a realizat noua majoritate parlamentară de azi. Instinctele acestei majorități, și nu ideologia tipărită în brosurile de propagandă, constituie adevărată politică românească. La ambele alegeri libere de după '89, partidul votat majoritar a fost partidul clientelor al Statului, adică al președintelui (și reciproc). S-a observat, poate, că singurele unanimități entuziasmate sunt obținute, în sinul majorității, în chestiunile care angajează poziția față de Stat. Astfel, criteriul majorității este poziția față de aparatul de stat. Identificind Statul cu Națiunea, patriotismul acestor adulatori este, ca și ideologia lor reală, Statul. Fără Stat, acest partid clientelor nu există politic și, firește, nici material. E important de înțeles că adulatorii interesări ai statului nu sunt proprietari și că, în schimb, au în gestiune irresponsabilitatea toate proprietățile statului între care, abuziv, la noi intră și bunul public. El doar posedă, cu delegație, pîrghiile deciziei în administrare. În condițile în care statul gereză distribuirea tuturor resurselor, orice funcție de care depinde obținerea lor va fi o sursă inepuizabilă de profit crapulos. Cît timp Statul va fi universal competent și va gera orice, oriunde și fără control, adulatorii statului vor să prosperi și, să nu ne facem iluzii, indemni. Căci bunul public este comun și în același timp anonim: risipirea lui nu angajează responsabilitatea, de vreme ce o critică la adresa modului în care statul administrează este tradusă de majoritatea clientelor în termeni de atac la națiune. Or, cînd totul este anonim (Statul, Poporul, Patria...), nimeni nu este cu adevărat responsabil. În termeni curenti, națiunea Statului națiune sacră revine la garanțarea "legală" a unei administrații sustrasă controlului public. Formula despăiată de mistică a marotei statului universal competent se reduce la: o majoritate clientelor care votează orice (și că albul este negru), o justiție care să soluționeze legală la orice convine politicii tripartite, o Procuratură absentă sau coniventă, în fine, un președinte emanat de poporul român și garant colectiv. Adică, pe scurt, formula unei puteri instituite mai degradă referindu-se la democratice și care se exercită irresponsabil. O altă formulare a paradoxului enunțat mai sus este următoarea: deși abuzivă în drept și mistificatorie, puterea este în fapt acceptată de majoritatea populară. Din rațiuni oarecum abisale, majoritatea populară sprijină majoritatea clientelor. Motivul aparent este consensul legat de ideea Statului unitar, colectiv și anonim, derivat din funcționalitatea schemei tripartite, care este principală și cea mai nefastă moștenire a regimului Ceaușescu. Sub acest chip, actuala putere este un aspect, cel mai vizibil, al acestei moșteniri.

rea unei părți din suveranitatea națională. Straniul respect, cvasi religios, de care se bucură națiunea de secret de stat relevă din aceeași mistică a Statului cu

ILIE SERBĂNESCU

Majoritatea parlamentară impune autarhia primitivă

Funcționind ireproșabil – ceea ce golește de obiect speculațiile cu privire la o eventuală deschidere a partidului de guvernămînt către o colaborare cu Opoziția – majoritatea parlamentară a impus României, prin votul asupra regimului terenurilor pentru investiții străine, să mai facă un pas spre feudalism, preferîndu-se lansărî în marea competiție a internaționalizării afacerilor, specifică sfîrșitului de secol XX, demodata autarhie, caracteristica primitivismului politic și economiei inchise de tip medieval, care condamnă la săracie prin contraproductivitatea sa dovedită.

După o inadmisibilă tergiversare, controversatul amendament la legea investițiilor externe privind posibilitatea persoanelor juridice române din capital străin de a dobîndi terenuri în România pentru obiectivele de investiții a fost supus votului în plenul celor două Camere legislative. Si majoritatea parlamentară a funcționat ireproșabil și amendamentul a fost respins. Semnificațiile și implicațiile – atât economice cât și politice – sunt, vrem nu vrem, dramatice. Este vorba nu numai de cea mai deschisă manifestare împotriva reformei, dar și de cea mai lipsită de echivoc expresie a primitivismului celor de care a ajuns, din păcate, să depindă soarta României la sfîrșit de secol XX, cind progresul este realmente imposibil în afara internaționalizării afacerilor.

FDSN – monolitism demn de o cauză mai bună

Pentru analiștii realiști rezultatul votului era de asteptat. Alianța parlamentară ai partidului de guvernămînt declaraseră în clar că se opun amendamentului. Iar, pe fond, FDSN dovedise o acesă poziție generală, chiar dacă în problema în cauză părea să se afle la mijloc căci însuși guvernul pe care îl păstrează propusese amendamentul. Care, în plus, era agreat și de președintele Iliescu. În orice caz, pozițiile diferențiate consemnate în FDSN asupra problemei au constituit calul de bătăie al comentariilor și speculațiilor cu privire la existența și confruntarea în sinul partidului de guvernămînt a două fracțiuni: moderati proreformiști și conservatori antireformiști. Se ajusese să se spună că, sub presiunea moderatilor proreformiști, însuși președintele Iliescu ar cochetă cu ideea unei asocieri a Opoziției la guvernare, ca modalitate de a scoate țara din blocajul politic și economic în care a adus-o alianța fedesnist-peuneristo-peremisto-pesemistă.

Deși s-a evidențiat și vorba doar de un foc de paie, sunt probabil analiști care cred în continuare în toate acestea, inclusiv în eventualitatea, ce pare în urma votului o biată poveste, a unei deschideri a FDSN către o colaborare la guvernare cu Opoziția. Această sănătoșe gata să explice votul în bloc al FDSN alături de alianță declarat antireformiști din parlament prin faptul că, în preajma conclavului național, moderati din partid nu puteau risca o forțare a notei ce ar fi putut conduce la sciziuni. Rămîne însă întrebarea: de ce, după atîtea amînări, Biroul Permanent al parlamentului, controlat chiar de către FDSN, a decis să supună la vot amendamentul tocmai într-un asemenea context.

După vot mai puțin importantă sănătoșe intrebările și speculațiile, altfel spus vorbele. Contează faptele. Si votul în bloc al FDSN demonstrează mai degrabă că moderati proreformiști din FDSN nu prea există și că de fapt reprezentă mai mult o strategie de amețit partidele de opoziție și acele cercuri occidentale care au în atenție evoluția reformei în România. Votul în bloc al FDSN pune în aceeași postură de reformiști de parădă pe toți cei din arcul Puterii ce s-au declarat a susține amendamentul și care se autoproclamă reformiști: unii lideri ai parlamentului, unii membri ai executivului și președintele țării însuși.

Un Năstase nu mai poate vorbi ca Năstase și vota ca Dumitrașcu

Dacă acestia sunt într-adevăr reformiști devin-de-acum nevoiți să probeze în clar căci, din păcate pentru ei, votul le-a răpit posibilitatea pozitiei scăldate adoptate pînă în prezent. Adică de a spune una și a face de fapt alta, la adăpostul ambiguităților. Votul a evidențiat o unitate de monolit a FDSN împotriva reformiști aceștia trebuie să se delimitizeze net de colegii lor. Tara este complet blocată economic și politic tocmai de către alianța pe care FDSN o promovează cu partide ce, în mod absolut clar, chiar dacă n-ar avea dorință expresă – pe care de fapt o manifestă – de a bloca reforma, nu pot face altceva în practică pentru că nu au ceva pregătit să propună în schimb. Si atunci pentru PUNR, PRM și PSM totul se rezumă la a spune nu și la a lansa critici de pe poziții nostalgie co-

muniste și contraproductive. Un Adrian Năstase – căruia îl place să treacă drept reformist și mai și lasă această impresie – nu mai poate, dacă se respectă pe sine, să stea la mină unui Dumitrașcu; ori își caută un alt partid, fie prin afilierea la unul existent fie prin înființarea unuia nou, ori incetează să se mai refere la reformă, căci vorbind ca Năstase dar votind ca Dumitrașcu nu-l mai poate crede nimăn și riscă ridiculul. Nici cu un Negritoiu din executiv lucrurile nu stau altfel. Ori își dă demisia cu tam-tam din guvern ori declară deschis că a renunțat la reformă și că se înregimează fără echivoc într-un executiv lustritor de ghete al fedeseniștilor, peuriștilor, peremiștilor și pesemistilor.

Iliescu și ultimul tren

De fapt, cheia se află în mîna d-lui Iliescu. Campion al ambiguităților, d-l Iliescu trebuie să înțeleagă clar că momentul este de răscruce, că nu mai e timp de pierdut, că anul acesta pentru România probabil pleacă ultimul tren. Si depinde de dînsul dacă – în ciuda oricărui regret personal și oricărui constringer care l-ar vîza și tributuri pe care le-ar avea de plătit – va alege între țară și alianța care a dovedit că blochează țara economic și politic intrucît, neavînd o alternativă operațională la reformă, nu face decit să împiedice, și se mai și sălește cu aceasta, aruncîndu-ne într-un soi de glod din

care nu se va mai putea merge nici măcar înapoi, și cum probabil doresc exponentii acestei alianțe, și oricum nu înainte, ci doar în jos într-o afundare mereu mai sărăcă ieșire.

Desigur, cei din arealul Puterii care se încumetă să se da reformiști pot să adopte în continuare poziții scăldate, fară să manifestă într-un fel transanță ceea ce-i animă de fapt. Dar în acest caz trebuie să accepte că reformismul lor nu va putea fi receptat, atât în țară cît și în străinătate, altfel decit ca o farsă.

În mod normal, ar fi urmat demisia guvernului

Din punct de vedere economic, votul amintit are o dublă implicație. Pe termen scurt, va influența negativ perfectarea cu Fondul Monetar Internațional a condițiilor pentru acordarea creditului stand-by, căci nu va putea fi în nici un caz perceput ca o dovedă a dorinței spre reformă. În plus, va determina firești reticențe în negocierea unor aranjamente cu actualul guvern, care se arată a nu dispune de susținerea parlamentară necesară pentru a-și realiza inițiativele și angajamentele asumate. Să, de regulă, cu un guvern fără credibilitate nu se negociază. Mai ales că actualul guvern este pus în situația ridicolă de a-i fi respinsă propunerea de către însuși arcul său susținător din parlament. Ceea ce, în mod normal – țară normală, guvern normal – ar fi atras automat demisia executivului.

Toate acestea sunt însă nimic în comparație cu implicația pe termen lung. Pentru investitorii străini este vorba de o descurajare netă în a alege România care, într-o din ce în ce mai acerbă competiție internațională de atragere de capital, nu are de oferit mai nimic în afara unei forțe de muncă ieftine, ce nu excelează însă prin organizare și disciplină.

Oamenii de afaceri fug de confuzie

Nu poate fi de cald interpretarea că votul lasă în gol legislativ problema dreptului de proprietate al persoanelor juridice române cu capital străin asupra terenurilor pentru investiții și că, în baza principiului "ceea ce nu este interzis poate fi eventual permis", sărăpăstra încă porții deschise. Nu este cunoscut de puțin așa. Confuzia legislativă este exact elementul de care fugă ca dracul de tămîie orice investitor serios, care preferă condițiile bine precizate și stabile precum și o că mai slabă dependență de autorizări din partea unor funcționari coruși sau incurajați de a fi coruși tocmai de caracterul dubitativ și interpretativ al cadrului legal. Mai ales că porțile pe care orice confuzie se poate considera că le lasă închise sunt, în cazul în spate, triste în năs. Investitorii străini de către însuși votul amintit, care a avut loc și a cărui semnificație pentru acestia nu poate fi altă decit că nu sunt bineveniți, urmând să-și plaseze fondurile în țară, din jur sau de aiurea, care într-adevăr le deschid larg porțile.

Dincolo de distincția între persoană juridică română dar cu capital străin și persoană fizică străină, ceea ce parlamentarii noștri majoritari n-au înțeles este că ne aflăm în sfîrșitul secolului XX și nu în evul mediu. Anual, activitatea economică directă – de producție, de servicii sau comercializare – pe piețele externe, rezultînd evident din investițiile străine, a ajuns deja comparabile cu valoarea celei din SUA, economia națională cea mai puternică din lume. Să depășește cu mult activitatea economică pentru piețele externe, mai precis comertul mondial. Dezvoltarea în deceniiile postbelice a depins de transnaționalizarea afacerilor și globalizarea piețelor. Să cîștagători n-au fost decit cei

care s-au conectat tendinței, iar pierzători siguri au devenit cei ce au incercat să se izoleze. Nimic nu anunță o inversare a tendinței. Dimpotrivă, internaționalizarea vieții economice se accentuează. Vectorul sau vehiculul îl constituie tocmai investițiile externe. Competiția internațională pentru atragerea acestora este necrutătoare.

Ce avem de oferit investitorilor străini? Mai nimic!

Atuuri au țările care prezintă stabilitate politică, riscuri politice mici, piete semnificative și în expansiune, forță de muncă sărăcioasă și calificată, potențial creativ și de cercetare, resurse naturale avantajoase de valorificat. Țările industriale – care, după cele mai multe dintre aceste criterii, oferă condiții de departe mai favorabile și între care, nu înțimplător, se derulează în crucea peste trei pătrîmi din operațiunile de investiții externe – au adoptat principiul tratamentului egal al investitorului străin față de cel autohton. Sunt însă țărî mai puțin dezvoltate care, pentru a atrage capitalul exterior, îl oferă facilități în plus. Posibilitatea de dobîndire a proprietății asupra terenului unde este amplasată investiția este aproape o regulă generală. Oricum, este așa în țările care acordă capitalului străin același tratament precum capitalului autohton. De la 1 ianuarie 1994, Ungaria vecină adoptă acest sistem. Reglementările din alte țărî comuniste, inclusiv din preajma României, includ, nu numai implicit ci și explicit, posibilitatea de cumpărare a terenurilor pentru investitorii străini. În unele țărî intrarea de către aceștia în posesia terenurilor de amplasare a obiectivelor de investiții nu este posibilă. Dar este vorba de țărî care au altceva, deosebit de semnificativ și interesant, de oferit investitorilor străini: piete imense, materii prime abundente și ieftine, adică mari oportunități de profit.

Exemplul unor asemenea țărî (precum China sau state petroliere arabe) – care oricum reprezintă mai degrabă exceptia decit regula – nu pot fi folosite ca argument pentru ca România să le calce pe urme. Întrucît din păcate România stă prost la mai toate criteriile de care se dovedește a depinde afluxul investițiilor străine. Este considerată o țară cu un risc politic ridicat, nu posedă nici o resursă naturală semnificativă, piata nu este de neglijat dar nici importantă nu e, greutățile în transferarea în valută a profiturilor sunt imense, sprijurile sunt așteptate la tot pasul de funcționarii publici. Singurul avantaj – forță de muncă ieftină – are semnificație doar pentru un cerc tot mai restrîns de produse și servicii, acelea care înglobează multă manoperă și care pot fi realizate oriunde în lume. În timp ce produsele și serviciile moderne încorporează precumpărători cercetare-dezvoltare (inteligentă), tehnologii de virf și echipamente automatizate, domeniul în care România este mult rămasă în urmă și în care avantajul ieftinății forței de muncă nu contează căci aceasta reprezintă o cotă marginală în totalul costurilor.

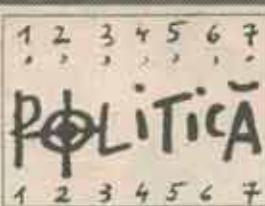
Nu ne vindem țara – o victorie deplină, căci nu va mai veni nimeni să ne cumpere!

Mai pe scurt, dintr-o evaluare economică insuficient fundamentată, dacă nu chiar eronată, și dintr-o abordare politică primitivă, România pierde, în competiția cu fostele colege comuniste, și trenul investițiilor străine private, după ce, prin contribuția neelucidator evenimentelor decembriești și mineridelor, l-a pierdut pe cel al asistenței guvernamentale din Occident și, încă și mai grav, pe cel al reformei însăși.

Dind expresie desuetai slogan "să nu ne vindem țara", respingerea posibilității pentru investitorii străini care acceptau să devină persoane juridice române de a intra în posesia terenurilor destinate obiectivelor de investiții plasează din nesericire România nu în mareă aventură a internaționalizării afacerilor de la sfîrșitul secolului XX, ci în înăbușeala autarhiei din feudalismul timpuriu.

Săptămîna politică pe scurt • Săptămîna politică pe scurt

Miercuri 30 iunie

 1 2 3 4 5 6 7
 1 2 3 4 5 6 7

• Deși Senatul hotărise convocarea unei sesiuni parlamentare extraordinare în zilele de 1 și 2 iulie, se-siune în care să fie dezbatute raportul comisiei de anchetă a cazurilor de corupție și raportul de activitate a SRI, birourile permanente ale celor două Camere au decis ca ultima zi de lucru a Parlamentului să fie 30 iunie.

• În Camera Deputaților și în Senat a fost citit raportul preliminar al comisiei de anchetă a cazurilor de corupție, fără a se accepta însă și dezbaterea lui. Raportul este rezultatul audierii celor 18 persoane acuzate de corupție și trafic de influență în raportul generalului Florică, a fostei conduceri a Gărzii Financiare și a unor ziaristi. Destul de reținut în privință implicării d-lor Florin Georgescu – ministru Finanțelor, Costică Voicu – locuitor al șefului IGP (considerați vinovați de numai 4 membri ai comisiei), Octavian Andronic – redactor-șef al ziarului *Libertatea*, raportul preliminar confirmă acuzațiile aduse de generalul Florică d-lor Viorel Hrebenciuc (secretar general al Guvernului), Ionel Roman (secretar al Camerei Deputaților), Vasile Mureșan (adj. Comandantului UM 0215), Trită Făniță (dir. gen. Agroexport), Marin Agachi (șeful Direcției financiare a SRI), Emil (Cico) Dumitrescu (șef de direcție în MI), George Danilescu (fost ministru de Finanțe în guvernul Stolojan), Elena Stolojan (soția fostului prim-ministru Theodor Stolojan), Corneliu Dinu (fost subsecretar de stat la Ministerul Tineretului și Sportului), Cornelius Gorcea (secretar de stat în Ministerul Finanțelor). George Ioan Dănescu, ministru de Internații, a fost considerat vinovat de 6 din cei 13 membri ai comisiei.

• Deoarece deputații au decis prin vot ca raportul comisiei anticorupție să fie citit "la sfîrșitul programului", membrii comisiei au decis să convoace o conferință de presă în care să prezinte raportul, concluziile și propunerile lor, înainte și de a-l citi în Cameră. La conferința de presă au participat d-nii Adrian Vilău – PD (FSN), Ioan Mureșan – PNTCD, Ilie Gătan – FDSN, Iulian Nistor – FDSN, Ioan Ghigă – PAC, Ion Mureșan – PRM. Întrebări care va fi eficientă acestui raport, dl. Adrian Vilău a răspuns că singura prîrghie a Parlamentului este moțiunea de cenzură care ar fi fost, probabil, introdusă de Opoziție, după dezbaterea raportului. "Aici răspunderea politică este foarte clară. În aceste cazuri de corupție au fost implicați miniștri și persoane din conducerea unor instituții. Cei implicați ar trebui să și depună mandatul. Amînarea dezbatelerilor este o chestiune deliberată. La toamnă este posibil să se facă o remaniere guvernamentală care să acopere și aceste cazuri de corupție" – a mai spus dl. Vilău.

• Premierul Nicolae Văcăroiu a ținut o conferință de presă pe tema contractului încheiat de firma Petromin cu compania grecească Forum Maritime. D-sa a afirmat că nu se amestecă în negocieri de contracte și că, de fapt, contractul nici n-a intrat în funcționare. În orice caz, dl. Văcăroiu a susținut că afacerea este oportună și că singurul lucru ce ar mai trebui făcut ar fi "reanalizarea contractului".

• Ca reacție la anunțul făcut marți în Camera Deputaților de dl. Călin Anatasiu privind fuzionarea între grupul parlamentar PAC și Grupul liberal, dl. Șerban Rădulescu-Zonner a citit în plenul Camerei un comunicat elaborat de Colegiul Executiv PAC. În comunicat se specifică faptul că fuzionarea celor două grupuri parlamentare nu este în conformitate nici cu regulamentul partidului, nici cu cel al Camerei. De asemenea, se solicită deputaților care nu mai vor să facă parte din Grupul parlamentar PAC și "tin cu orice preț să treacă la Grupul parlamentar PL-1993" să și dea întări demisia "expresă și individuală" din grupul parlamentar PAC și din partid.

• Senatul a aprobat proiectul de lege privind abilitarea Guvernului de a conduce prinordonanțe.

• Dr. Oliviu Gherman, președintele FDSN, a anunțat fuzionarea partidului de guvernămînt cu Partidul Cooperatist.

• Deputatul Mihai Nica (PNTCD-PER) a solicitat, în numele a 119 deputați, convocarea unei sesiuni parlamentare extraordinare în conformitate cu art. 63 al. 2 din Constituție. Această solicitare a fost motivată de necesitatea dezbatelerii raportului preliminar al comisiei de anchetă a cazurilor de corupție. Deși a încercat să evite convocarea plenului Camerei pentru a doua zi, dl. Marian Dan, președintele de sedință, a fost nevoit, în final, să anunte: "Ne întîlnim în fine dimineață, la ora 9".

Joi 1 iulie

• Sesiunea parlamentară extraordinară ce urmă să fie convocată ca urmare a cererii unei treimi din numărul total de deputați a fost anulată de dl. Adrian Năstase. Președintele Camerei Deputaților a declarat, imediat după intrarea în aulă, că 6 deputați s-au retrăsi de pe lista de semnături pentru convocarea sesiunii extraordinare. Numărul de semnături devenea astfel insuficient, minimum necesar pentru convocarea unei sesiuni extraordinare fiind de 114 deputați (sau senatori). Immediat după ce a anunțat acest lucru, dl. Adrian Năstase a părăsit sală.

• După retragerea d-lui Adrian Năstase, liderii partidelor din Opoziție au organizat o conferință de presă. El au calificat decizia președintelui Camerei drept o tentativă de lovitură de stat. Dl. Ion Diaconescu a precizat că, odată convocată legal și constituțional, sesiunea extraordinară nu mai putea fi anulată, chiar dacă a doua zi deputații au cerut să se retragă de pe lista. Dl. Năstase a fost acuzat de asemenea că a încălcă Constituția și că a dizolvat de facto Parlamentul. "Ce s-a întâmplat astăzi este o încercare de paralizare a Parlamentului, într-un moment extrem de grav, cînd corupția și incompetența Guvernului au fost dovedite. Toate aceste probleme trebuie discutate acum. Refuzul FDSN de a accepta discuția înseamnă că se agăță de putere cu orice preț", a afirmat dl. Dinu Patriciu. La rîndul său, dl. Petre Roman a evidențiat faptul că, deși corrupt, incompetent, putind fi învinuit și de abandonarea intereselor naționale, în afacerea Petromin, Guvernul Văcăroiu a obținut dreptul de a guverna prin ordonanțe și chiar de a rectifica bugetul, fără aprobația prealabilă a legislativului. Dl. Roman a mai declarat că decizia de suspendare a sedinței este "o lovitură de forță concretă".

• Grăbit să dea o replică acuzațiilor care i-au fost aduse de Opoziție, dl. Adrian Năstase a convocat, la rîndul său, o conferință de presă. D-sa a afirmat că motivul blocării sesiunii extraordinare a fost exclusiv de natură procedurală: "Azi dimineață (joi 1 iulie, n.n.) am constatat că la această listă forma ce declanșă procedura să-a modificat, datorită retragerii a 6 deputați care au transmis că au fost induși în eroare. Deci lista a scăzut sub necesarul de o treime pentru declansarea procedurii de convocare a sesiunii extraordinare". Faptul că alti 13 deputați au solicitat să fie trecuți pe lista nu mai poate modifica nimic, a spus dl. Năstase, deoarece "lista este închisă de aseara". Declarațiile Opoziției cu privire la "tentativa de lovitură de stat" au fost catalogate drept "iresponsabile", făcute cu scopul de a "stîrni valuri". De asemenea, dl. Năstase a ținut să explică presei că dimineață nu a avut loc o ședință a Parlamentului. "Azi-dimineață nu am fost într-o ședință, ci într-un moment de curtoazie."

• Comisia politică a Consiliului European a dat aviz favorabil acceptării României în CE, ca membru cu drepturi depline. Dezbaterea cererii României de a fi primită în finalul for european va avea loc în luna septembrie.

• "Nu am decit două variante: sau lucrez cu majoritatea sau demisionez" a declarat dl. Nicolae Manolescu, președintele PAC, în cadrul conferinței de presă săptămînală a partidului. Refere-

TIA SERBĂNESCU

Televiziunea

Scandalul privind corupția și afacerea "Petromin" ar fi putut, atât separat cit, mai ales, împreună, să declanșeze votul de neîncredere în Guvern și – în consecință – cădere acestuia.

Dacă la inițiativa pripită a PD (FSN) și PL, Opoziția nu și-a cheltuit moțiunea de neîncredere cu baza programului de guvernare, acum ea ar fi avut un motiv absolut indisputabil (în fața oricărui partid și)

cu atât mai mult, în fața opiniei publice) nu numai să depună moțiunea de cenzură, dar să aibă cele mai mari șanse de reușită. Așa, încercarea de a mulțumi în extremitatea extraordinară a Camerei Deputaților pentru a discuta raportul comisiei de anchetă a cazurilor de corupție – prezentat, firește, în ultima zi a dezbatelerilor – s-a izbit de rezistență d-lui Adrian Năstase. Aceste două acte (raportul privind cazurile de corupție și afacerea navelor), fatale oricărui guvern în orice țară cu pretенții democratice, s-au transformat în noi într-o comedie TV care a jucat pe ecranul "Actualităților", fie prin intermediul interprétilor principali și secundari, fie prin intermediul scrisorilor.

Aflați în dispută în legătură cu sesiunea extraordinară refuzată de dl. Adrian Năstase, reprezentanții Opoziției au fost invitați la TV Impreună cu acesta. Telespectatorii au asistat astfel la un război între paragrafe de Constituție și de regulamente, înțelegind însă – probabil – esențialul: că Adrian Năstase și FDSN se opun dezbatelerilor privind corupția. Concluzie îndreptățită, întrucât dl. Adrian Năstase a speculat viciile de procedură ale convocării Camerei Deputaților nu atât din respect pentru liste bine numerotate, ci din interes pentru amînare. Pînă la toamnă, cei trei superfuncionari ai Guvernului – Hrebenciuc, Dănescu și Florin Georgescu – își pot vedea de treabă, lumea mai uită, iar concluziile se mai pot revizui, pe ici, pe colo, prin punctele esențiale. Doar și bugetul se rectifică după cum li poarte înima d-lui Văcăroiu, întrucât și-a obținut – tot în ultima zi, c-așa se obține la noi vizele – ordonanțele de la Parlament.

În privința vapoarelor, chiar la emisiunea "Actualități", s-a văzut că dl. prim-ministrul s-a incurcat atât de tare în explicații, recunoscând că s-a comis o serie întreagă de incalcări ale legii și că nu s-a luat nici o măsură, închind scufundările sale la mare ananghie erau cît p-acă să-l lasă fără aer.

O anchetă TV a prezentat în seara următoare cronologia acestei afaceri, după care a reieșit că "rectificarea" procentelor avute în vedere de dl. Văcăroiu spre a recupera cît de cît proprietatea asupra navelor este imposibilă. Grecii d-lui Romanian Posedaru – persoană, cum se vede, predestinată unor afaceri de răsunet onomastic – au anunțat că mortalul de la groapă nu se mai întoarce, așa că adio, psihi mu, rectificare și reanalizare, rămîne cum am îscălit. De aici încolo, pe ecranul "Actualităților", cele două afaceri au început să curgă – brusc – invers și, firește, prin scrisori. Întărit, ca tovarășii la Doftana, de suferințele indurante, vinovații și-au regăsit rapid aplombul și au transformat eșecul într-o mare victorie dedicată, firește, poporului muncitor. Lectura acestor mesaje a revenit crainicilor TV. Bunăoară, ministrul Transporturilor a transportat pe ecran o întreagă pledoarie în genul Paulei Iacob din care a reieșit că totul e legal, sănătos și avantajos. După care a scris și Guvernul o "serisoare deschisă" în care, conform tradiției, a aruncat vina pe Opoziție și pe ziare. Ziarele erau de vină că Guvernul lui "nu ne vine să facă" și început s-o dea pe degeaba, iar Opoziția era de vină că a luat atitudine, evident, denigratoare. Drept care, rămas fără mila mass-mediei bietul Guvern și-a făcut singur o adeziune deschisă în care și-a înșirat pomelnicul de realizări desprinse – cu mici modificări de termeni – direct din telegramele comitetelor municipale București

ARGUMENT

Către

COMISIA PENTRU CULTURĂ
ȘI MIJLOACE DE INFORMARE ÎN MASĂ

Un grup de inițiativă din Televiziunea română pornind de la situația reală existentă (criză morală, economică și profesională a instituției) propune o alternativă capabilă să asigure o rapidă redresare prin apariția concurenței.

Acest demers se intemeiază pe o reformă a TVR din interior, cu mijloace și personal autohton. Experiența a arătat că toate celelalte încercări de asociere cu companii străine au eşuat. Concret, este vorba de crearea unui nou Departament în TVR, numit Departamentul Canalului 2, care va grupa cele 10 echipe de creație ce urmează să producă și să difuzeze, independent de Canalul 1, emisiunile programului 2.

Avantajele care decurg din această propunere sunt următoarele:

a) nu se cheltuie nici un ban în plus, făcând de actualul cheltuială ale TVR pentru funcționarea Canalului 2 – se vor cheltui doar 25% din bugetul TVR, adică exact cît este alocat și în prezent pentru TVR-2.

b) nu se va angaja personal suplimentar – vor lucra cei care vor să treacă din celelalte departamente ale TVR în noul departament – există oameni care stau degeaba, dar există și oameni talentați care nu sunt puși la muncă.

c) se va realiza un climat stimulativ, de concurență și emulație creațoare, care va oferi telespectatorului român posibilitatea de a avea o alternativă la actualul TVR-1.

Funcționarea experimentală va putea valida public propunerea și realizarea ei. În felul acesta se poate avea în vedere constituirea, în viitorul apropiat, a unui post independent comercial românesc, bazat pe subsecție publică.

Față de cele mai sus enunțate, se propune introducerea în proiectul de lege privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune la cap. III, Organizarea și funcționarea a unui post suplimentar, 29', cu următorul conținut:

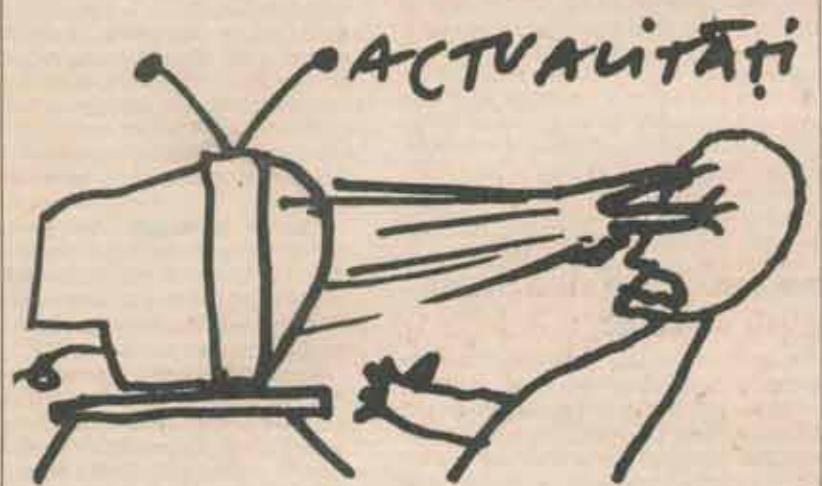
"Se organizează, în cadrul Societății Române de Televiziune, cu titlu experimental, Departamentul Canalului 2.

Componenta, structura și regimul de cheltuieli se stabilesc de către Consiliul de administrație al Societății Române de Televiziune. Departamentul Canalului 2 este independent totală în realizarea și difuzarea programelor Canalului 2".

Grupul de inițiativă: Mihai Tatulici, Emanuel Isopescu, Cornelia Rădulescu, Iosif Sava, Radu Nicolau, Anca Fusariu, Vartan Arachelian, Camelia Robe

ca poștă

ale PCR. Textul a fost de tot ridicol, și dacă nu era atât de încârcat de amintiri ne-ar fi indicat în ce măsură suferă de narcisism dl. Văcăroiu. Replica Opoziției la această creație suprarealistă a fost destul de palid și a constat într-o scrisoare citită de dl. C. Avramescu. Și dl. Iliescu a produs o scrisoare în care a zis că "nu se implică" în închiderea Parlamentului. Corespondență intensă a devenit o modă în ultima vreme. Se vede treaba că politicienii (și nu numai ei) își închipuie că toată lumea moare de curiozitate să vadă ce le-a mai trecut lor prin cap și prin suflet. Sub cele mai banale pretexte, aspiranții la notorietate prin poștă pun la asternut interminabil confesiuni pe care au grija să le dea mai întâi la ziare sau la TV. Transformarea "schimburilor de idei" într-o nesfîrșită poștă a devenit de-a dreptul plăcitoare și indică, și în planul expresiei, un abuz de răbdare. Și pentru ca totul să se încheie în stilul abuziv-familiar propriu multor emisiuni TV, dl. Adrian Năstase, închizătorul precipitat al Camerei Deputaților, a fost invitat să vorbească nu despre amărarea cu un anotimp a dezbatelor asupra corupției, ci despre viața sa personală. Am aflat astfel că dl. Năstase își reglează relațiile cu primul său fiu și cu soția conform unor protocoale diplomatice respectate de ambele părți și că se destinde cosind "în picioarele goale la munte" și discutând despre prune cu vecinii. Am mai aflat că muzica lui Wagner și îndeosebi acordurile din "Parsifal" îl inspiră gândurile eroice necesare activității, în timp ce romanele politiste îl produc spălătura pe creier pregătit în același timp "patul germinativ" al ideilor ce stau să-i vină la prezidiu. Prețios și sigur de sine, "domnul președinte" Adrian Năstase ne-a familiarizat cu firea sa "introvertită" dar "caldă", punind-o pe seama zodiei Racului. Aproape că nu mai era nevoie să spună. Judecind după rezultate și după susținutile amicale cu C.V. Tudor Atuncu cînd își impărtă prezidiul, în ce altă zodie să ar fi putut să fie? Păcat că dl. Năstase n-a arborat costumul violet în care a tînuit pirostriile la fuziunea FDSN cu partidul socialist al lui Cornel Nica. Se usora mai bine și la emisiune și la situație.

Congresul mondial al arhitecților – Chicago, iunie 1993

Convocat odată cu alte două mari întîlniri profesionale, Convenția anuală a Institutului Arhitecților Americani (AIA) și Uniunea Internațională a Arhitecților (UIA), Congresul mondial de la Chicago s-a desfășurat sub deviza Arhitectura în răscrucă: creație pentru un viitor durabil. Cei 7.000 arhitecți prezenti au încercat să formuleze poziția unei profesioni active prin vocație inițială, dar aflată în fața unei noi vîrstă politice și confruntată cu mutații neasteptate în evoluția valorilor sociale, cu tendințe demografice sau cu folosirea terenurilor și resurselor. Răspunsul a fost conceptul creației arhitecturale viabile – sustainable architecture în engleză –, desemnind un tip de demers ce ar trebui să înglobeze într-un efort de imaginea în vocabularul și tehnologiile de vîrf ale arhitecturii cerințele protejării resurselor și energiei, folosirea inteligentă a solului terestru, sensibilitatea la ecologic și social, la sănătatea și durabilitatea construcțiilor și materialelor. O arhitectură viabilă – au conchis congresiștii – folosește, păstrează și amplifică resursele naturii și culturii spre beneficiul vieții, prin inovație estetică și tehnologică.

Uniunea Arhitecților din România a prezentat, în expozițiile Congresului, problematica urbanistică pentru deschiderea concursului internațional în zona așa-numitului "centru civic" bucureștean. În secțiile Congresului au fost expuse comunicările lui Ion Andreescu și Alexandru Beldiman. Contacte cu instituții de cultură, cu arhitecți români lucrând în SUA, vizite la mari birouri de arhitectură, contactul cu arhitectura ultimului secol american și alegerea lui Alexandru Beldiman în Consiliul Uniunii Internaționale a Arhitecților (UIA) – acesta este bilanțul rapid al participării arhitecților români la Congresul de la Chicago.

UNIUNEA ARHITECȚILOR DIN ROMÂNIA

• Săptămîna politică pe scurt • Săptămîna politică pe scurt •

rindu-se la fuziunea dintre Grupul parlamentar PAC și Grupul parlamentar liberal, dl. Manolescu a adăugat: "Nu mă pot transforma în lecitor de râni ale unor sau altora. Nu ne mai râmine decît să acceptăm demisiile individuale care vor sosi. Am făcut tot pentru a-i împiedica să plece. Ei nu au venit cu idei care să-i deosebească de noi, ci numai cu ambii".

• Dl. Adrian Vilău, deputat PD (FSN), membru al comisiei de anchetare a cazurilor de corupție a afirmat, în cadrul conferinței de presă a Partidului Democrat (FSN), că Procurorul general al României, Vasile Manea Drăgulin, și ministrul de Interne, George Ioan Dănescu, au tergiversat prezentarea unor documente cerute de comisia parlamentară, obstrucționând astfel bunul mers al anchetei.

Vineri 2 iulie

• Dl. Traian Chebeleu, purtătorul de cuvînt al președintelui, a răspuns în cadrul conferinței de presă săptămînală de la Cotroceni scrisorii prin care partidele parlamentare din Opoziție solicitau intervenția președintelui în legătură cu "blockarea" sesiunii parlamentare extraordinare. Iată cîte ceva din ce ne-a transmis dl. Iliescu prin intermediul purtătorului de cuvînt: "Dl. președinte nu împărtășește aprecierea din scrisoare că s-ar fi declanșat o gravă criză constituțională". Chestiunea în dispută este o simplă problemă de procedură parlamentară, în legătură cu care nu este cazul ca președintele României să se implice. (...) Ceea ce este însă cu adevărat îngrijorător este, din nou, tendința de politizare, cu consecințe dintre cele mai serioase pentru țară, a unei probleme de simplă procedură. Atât scrisoarea cit mai ales declaratiile publice făcute de reprezentanții ai partidelor și grupurilor parlamentare semnatate arătă dorința de folosire a situației create ca urmare a viciilor de procedură, datorate inițiatorilor însăși ai cererii de convocare a sesiunii extraordinare, pentru a se lansa în acuzații grave de „incompetență”, „corupție” și la adresa Guvernului și a „Puterii”. În general, sunt afirmații gratuite, prin nimic probate. Chiar raportul prezentat de comisia de anchetă anticorupție a Parlamentului are un caracter preliminar. Lansarea de acuzații de corupție fără nici un temei, sau în orice caz înainte ca un organ să aibă să se fi pronunțat, nu numai că încalcă drepturi elementare ale omului și un principiu de bază al statului de drept, dar are și efecte profunde nocive, fiind de natură, între altele, să descurajeze investitorii străini și, în general, pe întreprinzători privați onești".

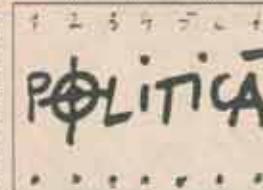
• Declarațiile făcute joi de reprezentanții partidelor din Opoziție și raportul comisiei de anchetare a cazurilor de corupție au constituit subiectele Declarației Guvernului, dateă publicității cu răspuns la "atcursele defăimătoare asupra Guvernului și a unor membri ai săi". În declarație se apreciază, printre altele, că Opoziția parlamentară a început "o campanie furibundă, nefavorabilă și lipsită de bună-credință" împotriva Guvernului. De asemenea, executivul respinge ca fiind nefondate acuzațiile de corupție sau de trafic de influență la adresa unor miniștri, acuzații cuprinse în raportul comisiei anticorupție.

• La Palatul Elisabeta, FDSN a fuzionat cu Partidul Socialist Democratic Român, condus de Cornel Nica. Aceasta a fost ultima fuziune a partidului de guvernămînt înainte de Conferința Națională de la sfîrșitul acestei săptămîni.

Sâmbătă 3 iulie

• Partidele din Opoziția parlamentară răspund declarației Guvernului: "Opoziția parlamentară respinge atacul absurd și calomios din Declarația Guvernului. (...) Alături de încercările puerile, în stilul triumfală al -epocii de aur- de a vorbi despre realizări imaginare, Guvernul a încercat să-și descase propria răspundere pe umerii Opoziției. Întreaga populație resimte dureros efectele politicii actualului Guvern, între care: creșterea inadmisibilă a prețurilor (...), extinderea dovedită a corupției, care a cuprins Guvernul și instituțiile sale, creșterea masivă a somajului în ultimele opt luni (...)".

• La Casa Universitarilor din București s-a desfășurat Consiliul Național al PL-1993, în care a avut loc și fuziunea partidului cu Grupul civic-liberal din PAC. Membrii

acestui grup au aderat individual la PL, șase dintre ei – Dan Grigore, Crin Antonescu, Petre Litău, Octavian Bot și președintii filialelor sectorului 5 București și Vilcea – fiind aleși în Comitetul Director al PL. Conform declaratiilor făcute de unii membri ai grupului civic-liberal din PAC, în afara celor 12 parlamentari – 9 deputați și 3 senatori – care au demisionat din PAC s-au mai înregistrat demisiile a 13 președinti de filiale (Tulcea, Constanța, Vilcea, Neamț, Vrancea, Bihor, Satu-Mare etc.), unii dintre ei cu filiale cu tot. Consiliul Național al PL-1993 a aprobat, de asemenea, protocolul de funcționare a Convenției Democratice.

• Președintele SUA, Bill Clinton, a adresat o scrisoare Congresului American prin care solicită ratificarea acordului comercial și acordarea clauzei naționale celei mai favorizate României.

Luni 5 iulie

• Dl. Corneliu Coposu, președintele PNCD, a precizat la ultima conferință de presă din această vară a partidului că PNCD, PER, PSDR și UDMR nu ar fi fost de acord cu introducerea unei moțiuni de cenzură în cazul convocării sesiunii parlamentare extraordinare. "Stringerea semnăturilor pentru moțiunea de cenzură a fost inițiativa personală a unui membru al PL-1993", a adăugat dl. Coposu. Referitor la depunerea unei noi liste pentru convocarea sesiunii parlamentare extraordinare, președintele PNCD a declarat că, probabil, acest lucru nu se va întâmpla, deoarece depunerea unei noi liste ar însemna "să recunoaștem nelegitimitatea primei cereri". Cît privește posibilitatea formării unui nou guvern, de uniune națională, dl. Coposu este de părere că: "Toti acreditații diplomatici marșează pe tema astă, care a fost lansată de la Cotroceni. În ceea ce ne privește, nu vom accepta niciodată să facem figură într-un guvern de alianță".

• Purtațorul de cuvînt al PSM, dl. Tudor Mohora, a anunțat în cadrul conferinței săptămînale de presă a partidului că PSM nu este de acord cu convocarea unei sesiuni parlamentare extraordinare pentru dezbaterea raportului comisiei de anchetare a cazurilor de corupție, "fenomenul corupției fiind o problemă de justiție, nu de politică". Domnia sa s-a arătat surprins că presa "acordă o atenție specială fenomenului corupției, dar ignoră complet raportul de activitate a SRI, care ne-a îngrozit prin datele pe care le oferă și care arată o situație economico-socială dramatică".

• "Eu nu dețin date că primul-ministrul a fost implicat în această afacere (Petromin, n.n.) – a declarat dl. Petre Ninisu, ministrul Justiției, la conferința de presă lunării a Ministerului Justiției –, dar convingerea mea este că dl. Văcăroiu este un om corect și cînstit".

• În ședința Colegiului Director al PAC a fost analizată situația creată în urma demisiilor prezentate de opt deputați (Stelian Tănase, Octavian Bot, Ioan Ghise, Crin Antonescu, Călin Anastasiu, Petre Litău, Romulus Ioan Joca, Vasile Măndroceanu) și de senatorul Alexandru Popovici. Colegiul Director PAC a decis să recomande Comitetului Național să retragă d-lor Alexandru Popovici și Stelian Tănase calitatea de lider ai grupurilor parlamentare din Senat și din Camera Deputaților.

Totodată, Colegiul Director PAC consideră unificarea Grupului parlamentar PAC din Camera Deputaților cu Grupul parlamentar PL-1993 ca fiind "lovită de nulitate", în urma demisiilor menționate mai sus. Deputați care au rămas membri PAC vor forma grup parlamentar în cadrul CDR.

Martă 6 iulie

• Dl. Viorel Hrebenciuc a răspuns, în cadrul unei conferințe de presă, organizate la sediul Guvernului, acuzațiilor cuprinse în raportul comisiei parlamentare de anchetă a cazurilor de corupție. "Comisia parlamentară a fost îndusă în eroare de deputatul PD (FSN) Mihai Postolache" a declarat dl. Hrebenciuc, adăugind că va demisiona în cazul în care acuzațiile ce îl îndrumă să se dovedească. El a reamintit presei că în comunicatul dat publicității vineri, Guvernul i-a absolvit de orice vinovăție pe toți membrii săi.

Rubrică realizată de
RALUCA STROE BRUMARIU

Gabriel Giorgiu și Radu Copacă mai cred că TVR poate fi obiectivă

La întrebarea lui Thomas Kleininger, Ioana Ieronim afirmă: "Nu este cazul să comparăm TVR cu televiziunea americană"

Horea Murgu vorbind despre Televiziune ca nevroză la români

Sondînd încă o dată dimensiunea abisală a Televiziunii

Miercuri 30 iunie, la GDS a avut loc "poate cea mai animată discuție" – după cum remarcă Thomas Kleininger. Inițiată pentru a dezbată Politică și politici în audiovizual, aceasta întîlnire a membrilor GDS cu reprezentanți ai CNA, ai TVR și ai Radioului și-a fixat obiectivul (după obișnuita încâlzire) pe Televiziune. Unii dintre participanți – cum ar fi de pildă dl. Octavian Iordăchescu (director al Departamentului Programe în TVR) sau dl. Moroșanu (directorul Departamentului muzica-spec-

Greutatea cu care se lasă sub control public instituții de bază ale vechiului regim: Securitatea (SRI), Procuratura și Televiziunea

Thomas Kleininger: Cel mai cunoscut slogan despre Televiziune, și care semnează că o să constituie miezul dezbatărilor de astăzi, este "Ați mințit poporul cu televizorul!". Să incercăm să vedem dacă acest lucru este adevărat.

Horea Murgu (CNA): Nu știu dacă subiectul pe care ni-l-am propus pentru seara astăzi – Politică și politici în domeniul audiovizualului – nu este puțin prea general. Au fost foarte puțin explicate aspectele construcției de piată a audiovizualului, astfel încât oamenii să înțeleagă ce se întimplă. De aceea este regretabilă absența unor politicieni. Aproape nici unul din partidele politice nu are în programul său un concept privind construcția de piată în audiovizual. Deci aş propune ca subiectul definitiția unei stații publice – pentru că noi avem două instituții, deocamdată într-o singură, care vor să se separe: Radioul și Televiziunea. În momentul de față, comportamentul Radioului este incomparabil mai aproape de ceea ce ar putea fi acceptat ca stație publică. În ceea ce privește Televiziunea, ea are momente în care are un audiomat formidabil. Si atunci apar probleme de tipul: privatizările sau nu canalele celelalte, care deocamdată sunt virtuale, și apoi care sunt criteriile, care sunt condițiile de privatizare? Ceea ce putem observa este că s-au dat într-adevăr multe licențe care sunt profund handicapate de lipsa de mijloace, pentru că puterile alocate acestor frecvențe sunt extrem de mici, și din acest punct de vedere dificultatea lor de a supraviețui este enormă.

Pe de altă parte, lumea știe puțin despre aspectele tehnice, și din cauza asta reacțiile sunt punctuale chiar și față de deciziile catastrofale uneori ale CNA.

Thomas Kleininger: Am reținut în esență că lipsește o voineță politică. În România multe lucruri se descurcă fără o voineță politică, iar reflectia vine în urma acțiunii. Oare nu există o conștiință a importanței acestui mediu de comunicare în rindul politicienilor?

Alexandru Sassu – deputat PD (FSN): Eu cred că, dacă nu rezolvăm problema cu Televiziunea și Radioul, alegerile anticipate despre care vorbesc unii vor avea același rezultat ca și cele dinainte. Mai mult, am observat că există trei instituții pe care vechiul regim s-a bazat și care sunt ultimele care trece sub controlul public – mă refer la fosta Securitate, respectiv SRI, Procuratură și Radioteleviziune.

Andrei Cornea: Am putea inversa lucrurile: n-o să avem nici o schimbare în Televiziune dacă nu vom avea o schimbare politică. Televiziunea chiar a regresat în ultima perioadă, după cum toată lumea își poate da seama, fără să fi fost nici acum un an la un nivel prea bun.

Alexandru Sassu: Aici vă contrazic. Legea de organizare a serviciilor publice de radiodifuziune și Televiziune, bu-

nărea, oricum va apărea, și asta înseamnă un prim pas în a aduce Televiziunea și Radioul sub control public.

Andrei Cornea: Dacă controlul public înseamnă control parlamentar, Parlamentul fiind dominat de o majoritate de un anumit tip, este clar că acest Parlament va controla Televiziunea în direcția în care-i convine. Prin urmare, impunerea unor personalități în fruntea Televiziunii se va face tot în funcție de ceea ce crede majoritatea în acest moment că-i este folositor.

Între locuință, automobil, frigider și televizor color, românii își doresc televizor color

Pavel Câmpleanu: Vreau să vă spun ceva în legătură cu un sondaj care s-a încheiat săptămâna trecută și a cărui temă principală a fost "Ce face populația după sochii de preturi, de indexări și în aşteptarea TVA". S-a constatat de exemplu o reducere a consumului de piune pe care n-am înținut-o niciodată. Nu mai vorbesc de carne! În același timp, dacă faci o listă de bunuri costisitoare, "de lungă durată", de zeci de asemenea obiecte, și-intrebi pe oameni dacă ar avea cu ce, ce și-ar cumpăra mai întâi și mai întâi între locuință, automobil, frigider, televizor color, televizor color rămîne în această mizerie un vis frumos. Români vor televizor color, chiar dacă există monopolul Televiziunii. Pentru mine e evident că Televiziunea servește Puterea, am luat un set de evenimente de actualitate și i-am întrebat pe oameni de unde dețin principalele lor informații. Mă opresc la două: procesul de la Tiraspol și campania anti-corupție. În legătură cu procesul de la Tiraspol, Televiziunea este sursa principală de informație pentru jumătate din eșantion; după Televiziune vine presa scrisă, la o distanță de peste 20%. La campania anti-corupție este exact invers: presa este pentru aproape jumătate din eșantion principalul informator și Televiziunea este numai pentru 20%. Deci cu ce aş propune eu invitaților noștri de la Televiziune să ne despărțim: există o inițiativă susținută de GDS și transformată în fapte și care are ca scop transformarea Televiziunii dintr-un obiect de proteste sau de apărare frenetică într-unul de studiu. Există un astfel de studiu și scopul lui este acela de a constata dacă Televiziunea este sau nu credibilă și în ce măsură credibilitatea sau necredibilitatea ei i se datorează ei însăși sau nu.

Deși se ascultă, Radioul are o imagine mai bună decât Televiziunea

Thomas Kleininger: Am impresia că există o tendință de a focaliza toată atenția asupra Televiziunii și de a ignora Radioul, care are o răspindire, cel puțin în anumite medii și în anumite zone geografice, mult mai mare decât Televiziunea.

Dragoș Seuleanu (director adjunct Programe Radio): Radioul a plecat de la o situație foarte dificilă după decembrie

tacole-varietăți) – chiar au formulat, glumet, nemulțumirea că au fost invitați la "judecata TVR". Judecata? Horea Murgu a amintit de nevroza numită Televiziune. Pavel Câmpleanu a precizat că în actuala săracie, dacă ar avea bani, românul și-ar lua, conform sondajelor, în primul rând, televizor color.

Deci Politică și politici în audiovizual – pentru altă dată. Fără amînare însă – Televiziunea.

1989. Este singurul canal de comunicare în masă care a avut o concurență acerbă cu posturi străine care emiteau în românește pe teritoriul României. Radioul a avut de ales: să existe sau să nu mai existe. Si cred că a existat – intuitiv, la început. Pe urmă s-a conturat o strategie a Radioului, care a plecat de la personal, astă însemnind utilizarea tinerilor în paralel cu personalul cu experiență, pentru a reduce tensiunile interne. Apoi s-a conturat o strategie pentru alegeri și a ieșit chiar o Chartă a redactorului de radio. Există un alt sector care a reprezentat tot o prioritate pentru noi: un centru de informare și sinteză, care înseamnă monitorizarea presei interne și externe și care a dat un nou impuls informației interne. Nu în ultimul rând, să spună că de un an și jumătate încercăm să facem lobby pe lîngă instituțiile importante din stat și chiar am reușit să obținem și niște rezultate. Acest proiect de lege privind Societatea de Radio a fost realizat de Radio în colaborare cu experti ai Pieței Comune, cu experti ai Consiliului European și cu oameni politici care au contribuit slăbitură de noi la realizarea proiectului.

Thomas Kleininger: Este clar că Radioul are o imagine mult mai bună în opinia publică decât Televiziunea.

Fără cenzură, Televiziunea cultivă inhibiția

Mihai Tatulici: S-a vorbit aici despre indecizie Puterii de a face ceva sau de a nu face ceva. Nu este adevărat! Parch n-am săti cu totii că există un tip de lipsă de voineță politică care este de fapt o clară voineță politică de a nu face ceea ce trebuie făcut în spiritul democrației, de a tergiversa, de a crea confuzie, de a da senzația de lipsă de organizare, de a da senzația de lipsă de voineță individuală. Această putere politică stie foarte clar că în clipa în care își manifestă voineță politică, ea creează conflict public. De aceea nu-și manifestă voineță politică. Si atunci lasă lucrurile să se confundă unul cu altul, să se creeze ceea ce funcționează perfect de trei ani de zile: un aparent haos politic, care de fapt înseamnă refuzul de a promova transparență, iar noi nu facem altceva decât să chităm în formulari intelectuale.

Thomas Kleininger: Aveți cenzură în Televiziune?

Mihai Tatulici: Nu. Există însă un tip de inhibiție care îți se transmite, un tip de sfat care îți se dă, un tip de reacție în defavoarea ta. Nu există cenzură. Există un tip de promovare a confuziei și a inhibiției, care alimentează propria inhibiție și care pe fondul unei slăbiciuni interioare este mai puternică decât cenzura. Astă ar fi un aspect. Doi: detasarea factorilor de putere îți creează spaimă mai mare decât dacă vine Securitatea acasă. Nu se mai imprietenește îla cu tine, nu-ți mai vorbește frumos, te refuză, îți dă de înțeles. Astăzi am aflat de la Senat că dl. Dumitrașcu știe că eu sănătmă împotriva emisiunilor militare la Televiziune. Eu am cerut ca, în spiritul legii audiovizualului, emisiunea militară produză de redacția emisiunilor militare ale Ministerului Apărării să se subordoneze voineței Consiliului de administrație, pentru că Televiziunea nu dă spații în

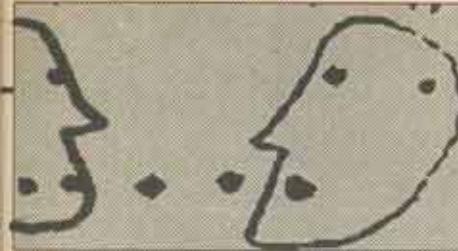
arendă, ea trebuie să-si asume o răspundere pe ce difuzează. La dl. Dumitrașcu a ajuns că eu vreau să scot emisiunea militară de pe post. Eu nu vreau să scot ceea din emisiunile militare, dar nu e voia mea la mijloc; e voia noastră, și de obicei se folosește noastră pentru a fi a nimănui, și atunci se tergiversează, se amînă, se fisiește. Se pune întrebarea: noi suntem de vină? sau suntem lăsați să fim de vină? sau se cultivă slăbiciunea noastră? Există în Televiziune oameni care doresc o schimbare și oameni care nu doresc acest lucru. Nu doresc, pentru că ar fi un atentat la biografia lor, la moralitatea lor, la capul lor. Cei care doresc schimbare nu sunt cultivati, nu sunt sprijiniți, nu sunt ascultați, sunt considerați în continuare niște tineri care vor să sară calul, să facă scandal. A spune ceea ce este catalogat ca o formă de obrăznicie tinerească! Se scoate din sfera politicului și se transmite în sfera adolescențino-jună. Există o dorință ca Televiziunea Română să nu devină un organism puternic. Ea este cea mai puternică instituție a statului, dar este păstrată într-o cușcă de inhibiție și ea nu poate evolua căci vreme nu îi se va da voie să evolueze.

Thomas Kleininger: As vrea să întreb: în mod obișnuit, în televiziunile occidentale audiența unei emisiuni este cea care determină prezența unui moderator, repetarea emisiunii etc. Există asemenea date cu care se lucrează?

Stefana Steriade: Cercetarea pe care am făcut-o spune că Televiziunea să-a degradat. Cu toții ne dăm seama că modul în care se selecționează nu are nimic comun cu informația. Ce mi se pare mie că ar trebui făcut ar fi o campanie de presă, pentru că Televiziunea falsifică o realitate pe care o proiectează seară de seară în ochii unei majorități a populației țării.

TVR – un uriaș conglomerat

Manase Radnev (director Departament publicistic): Televiziunea este un conglomerat uriaș: sunt aproape 3.000 de oameni. Televiziunea înseamnă și emisiunile facute de dl. Radu Nicolau, și emisiunile facute de dl. Tatulici, și de redacția culturală, și cele facute de dl. Giurgiu și a.m.d. Referitor la cifre: se pare că audiența maximă la Radio nu depășește 15-20% din populație, în timp ce audiența Televiziunii ajunge la 96% pentru Dallas, iar pentru Actualitate se învîrte între 70-80%. Eu n-am fost chemat, ci să apăr Televiziunea și nici să o critic. Întotdeauna mi-am expus punctul de vedere că dacă vreau să critici Televiziunea, cit lucrez la Televiziune, o fac în interiorul Televiziunii și am refuzat să vorbesc despre Televiziune în afara ei. Noi ne aflăm acum cam cum se află Europa Occidentală la începutul anilor '80, cind existau foarte multe stații locale de televiziune care începînd cu sfîrșitul anilor '80 s-au constituit în scene naționale private. La ce a dus acest lucru? În antecamera fiecărui director de departament de la Televiziunea franceză puteți vedea un grup de 4-5 oameni cu calculatoare care nu fac decât să calculeze costul emisiunilor, calculat evident proporțional cu bugetul. Vreau să spun că pluralismul în sine nu este o condiție a ridicării calității Televiziunii.

Televiziunea americană, după părerea mea, este cea mai proastă - să refer la cele trei mari network-uri pe care le cunoște -, este mult mai proastă decât televiziunea europeană. La noi se pune acum problema de a asigura acea independentă și echidistanță pentru care am militat intotdeauna, dar se pune în perspectivă problema de a nu cădea în această tentație comercială, pentru că dacă ar fi după audiometrul nostru am da Dallas-ul și de trei ori pe săptămână.

Thomas Kleininger: Avem șansa de a avea printre noi pe cineva care urmărește televiziunea americană, așa proastă cum e ea, de un an de zile. Părerea mea este că într-o pîstă liberă unde există pluralism se dezvoltă și forțele care se opun comercialului.

Ioana Ieronim (atât cultural - Ambasada României de la Washington): Cred că este de bun-simt să observăm că nu putem compara lucrurile în acest fel, pentru că în America există multe posibilități paralele. Sigur, există acele canale care îți dau lucruri într-adevăr de o calitate excepțională. Nu am incercat să compar televiziunile din Vest, însă este demonstrată calitatea excepțională a uneia dintre demersurile televiziunii americane. Să chiar și acolo unde noi spunem "lată cit și de proastă" și ne simțim extrem de bine, totuși, exact în măsura respectivă de emisiune de consum, există un grad de profesionalism.

TVR și vedetele sale - crainicele

Gabriel Giurgiu: Noi nu am vorbit despre piață, ci despre reacțiile majorității. Ce este rău că o televiziune vine spre spectator? Din cind în cind pigmentăm programul cu niște emisiuni de temă, dar ce este rău în faptul că spectatorul scandalizează, că-i oferim motive să se certe cu nevesta, care are probabil o altă opinie? Sunt de acord cu dr. Manase: se vorbește de Televiziune global și nu se vorbește individual, specific. A cui e vina? Televiziunea publică, în general, ca orice lucru public, merge pe ceva nivelator. La noi nu există decât false vedete de televiziune, care sunt crainicele. Ele nu fac nimic, ele doar citește un program sau prezintă niște știri concepute de alții. Este și o politică în Televiziune de a nivea totul ca nu cumva să iasă vedete. V-aduc aminte de ce zicea Mihai Tatulici: cum vrei să faci ceva, îți se atrage atenția: "Noi avem 30 de ani de televiziune în spate". Îmi pare rău că spun: trebuie să o luăm totă de la zero, iar noi, cei care am venit după revoluție, avem un avantaj: n-am balastul de dinainte.

Ana Sincai: Pornind de la cifrele oferite de dr. Radnev, 15-20% pentru Radio și 90% pentru Televiziune. Astăzi într-un fel îmi explică mie de ce totuși Radioul pare să aibă o politică de transmisie mult mai obiectivă decât Televiziunea, iar unele știri nu apar deloc la Actualitatea de seară. Deci există o voință politică care accentuează că există libertatea difuzării oricărora știri, dar numai pentru Radio, deoarece are audiență atât de mică. În privința diversificării, sigur că mulți dintre noi suntem interesați să-l ascultăm pe Gabriel Liiceanu, pe Andrei Pippidi, dar nu la 12-13 noaptea, în schimb pe dr. Iosif Constanțin Drăgan am avut plăcerea să-l văd la o oră și într-o zi mult mai convenabilă. Deci aici există unele accente, dacă nu chiar prea multe accente defavorabile celor care credem noi că ar dori ca Televiziunea să fie receptată așa cum merită.

Litanie lui Sorin Antohi despre litanile Televiziunii

Sorin Antohi: Eu aș avea să reprozez, ca telespectator ocazional, foarte multe lucruri emisiunilor culturale, economice, politice și a.m.d. Dacă într-o emisie culturală îl vezi pe ministrul Culturii, dr. Golu, pe ministrul Finanțelor, dr. Eugen Simion și pe un redactor de-acolo glosind într-o manieră absolut incredibilă, într-o limbă de lemn desăvîrșită și cu o stupiditate revoltătoare despre "Deceniul mondial al culturii" și deviza sa care include muncă etc., ai sentimentul că vezi grupul Divertis într-o zi mai proastă, însă bine distribuit la o oră bună de audiență. Dacă vezi o doamnă sau un domn redactor de la emisiunile cultu-

rale care au apucat să scape și ei, mai degrabă în ultima vreme. Într-o capitală europeană și de-acolo îți vin cu imagini deosebit de patetice care atribuie o centralitate simbolică faptului cultural în societate, în care e departe de a fi cazul, care suprainterpretează, lipsită de competență intelectuală și adesea foarte prost servită de abilitățile personale de exprimare, fenomene care sunt secundare în raport cu dialectica unei culturi locale, de asemenea ai un sentiment de frustrare. Dacă vezi la o emisiune economică, de pildă, o grupare de domni de la diverse ministeriale de profil care de regulă abia se pot exprima în limba naturală, și de aceea trec la limba de lemn în mod spontan, unde și acolo au probleme pentru că sunt clișee care se războiesc în mintea lor, ele exprimă prost realitatea, pînă și dublul ideologic, fie el FDSN, PUNR și.a.m.d., se construiește greu, ai din nou o adincă tristețe.

Manase Radnev: N-ai văzut nici o emisiune bună?

Sorin Antohi: Ba da, dar la ore de audiență mai slabă, și astăzi cauza că sunt insomnici. Am găsit lucruri mai bune, am văzut cîteva emisiuni și cultu-

rală care au apucat să scape și ei, mai degrabă în ultima vreme. Într-o capitală europeană și de-acolo îți vin cu imagini deosebit de patetice care atribuie o centralitate simbolică faptului cultural în societate, în care e departe de a fi cazul, care suprainterpretează, lipsită de competență intelectuală și adesea foarte prost servită de abilitățile personale de exprimare, fenomene care sunt secundare în raport cu dialectica unei culturi locale, de asemenea ai un sentiment de frustrare. Dacă vezi la o emisiune economică, de pildă, o grupare de domni de la diverse ministeriale de profil care de regulă abia se pot exprima în limba naturală, și de aceea trec la limba de lemn în mod spontan, unde și acolo au probleme pentru că sunt clișee care se războiesc în mintea lor, ele exprimă prost realitatea, pînă și dublul ideologic, fie el FDSN, PUNR și.a.m.d., se construiește greu, ai din nou o adincă tristețe.

Manase Radnev: N-ai văzut nici o emisiune bună?

Radu Nicolau (Redacția emisiunilor Probleme sociale): Definirea televiziunii publice ar trebui să plece în primul rînd de la ce trebuie să transmită ea (fiind finanțată de telespectator), în materie

accent pe latura de divertisment. Televiziunea Română trebuie să țină mai puțin cont însă de gustul telespectatorilor, ea este televiziunea publică, trebuie să aibă un statut care să-i ceară o anumită proporție de emisiuni culturale, educative, informații. S-a spus că emisiunea Actualitate ar fi o falsă problemă; dimpotrivă, eu cred că în ultimii trei ani această emisiune a demonstrat că are un impact colosal, se vorbește aici de procentaje incredibile, de 80%. Imaginația-vă o țară întreagă care la ora 8 deschide televizorul să se uite la Actualitate. În SUA, cele trei mari rețele se bat pentru un procent: ABC are 16%, NBC are 12% într-o seară la Actualitate. Noi vorbim dintr-un loc de 80% și tocmai pentru asta este grav să lasă această emisiune să meargă la voia întimplării. De trei ani încoace s-a demonstrat că pot să scoți lumea în stradă cu un reportaj "bine făcut", pot să faci o revoluție, pot să dobori un guvern și.a.m.d. Redacția Actualitate beneficiază de foarte mulți redactori care sunt sau care vor putea fi buni. Din păcate, ei nu sunt destul de incarcați, iar destinele redacției nu ei le conduc. Referitor la acele "litanii" care sunt interminabile comunicate ce vin din partea Puterii: pot să vă spun că redacția Actualitate a interpretat gresit articolul 9 din legea audiovizualului care spune că TVR este obligată să difuzeze și să acorde prioritate comunicatelor, mesajelor de importanță națională. Prelucrind foarte rapid acest articol, redacția Actualitate a adoptat o politică editorială de minimă rezistență: orice vine din zona Puterii trebuie difuzat cu prioritate. De exemplu, dacă președintele primește pe ambasadorul din Burkina Faso, acest lucru nu este de importanță națională, pentru că președintele are această îndatorire - să primească ambasadori. A, dacă ni se ar explica faptul că acea țară are petrol și noi urmează să încheiem niște înțelegeri avantajoase, să reia ar fi, într-adevăr, de importanță națională. Dar nouă nu ni se explică nimic.

Un alt exemplu: Se anunță la Actualitate, la ora 20, că "azi au avut loc conferințe de presă la..." și se înșiră trei, patru, cinci partide. Apoi, cu seninătate, crainicul spune: "...amănuite, în ediția de noapte". În lume, în materie de stiri, se lucrează cu minute, secunde... La noi este anunțat că vei primi informația peste cîteva ore!

Gabriel Giurgiu: Unele dintre aceste conferințe de presă nici nu ar trebui difuzate, pentru că nu prezintă nici un interes, dar dr. Paul Soloc a adoptat această poziție datorită acuzelor de gen "țineți cu unii, cu alții". Tehnica este de a-i arăta și pe unii, și pe alții, fără nici un comentariu.

Radu Coșarcă: Ati observat că a disperat emisiunea "7x7"?

Gabriel Giurgiu: El bine, spaimă de comentariu s-a tras exact de la "7x7", cind Anca Toader și Radu Coșarcă au avut ideea de a invita niște istorici pentru a explica problema monarhiei. Atunci s-a înțeles - pentru că cei doi redactori au fost sancționați - că nu e bine să faci comentariu.

Andrei Cornea: Lungimea mesajelor este strîns legată de calitatea lor. Eu sunt convins că dacă redactorii, dar și invitații, ar fi obligați să se limiteze la un anumit timp (fiind penalizați dacă îl depășesc), atunci indeterminarea mesajelor ar dispărea. Dumneavoastră spuneti că Televiziunea este un conglomerat, dar nu uită că pentru telespectator ea este unică, ea produce imagine publică. Si atunci, omul care se aşază în fața mijlocului ecran poate considera că e (sau nu) manipulat de la început la sfîrșit. Pentru el, totul intră într-o suflare logică. Dacă, de pildă, un reportaj foarte bun vine după o emisiune de actualitate foarte proastă, acel foarte bun reportaj va fi influențat.

Televiziunea - din nou instrument de propagandă?

Radu Groza (redacția emisiunilor Economice și de Știință): Sunt de acord cu dvs. că din afară Televiziunea este priorită ca un tot. Din interior însă ea este un conglomerat, un amestec chinuit, bizar de vecchi redactori (cu certă experiență, dar proveniți dintr-o televiziune care a fost de propagandă) și noi veniți (băgați în seamă după cum le e norocul), în care se pot opera schimbări în locurile

(Continuare în pagina 10)

ȘI ACUM UTAȚI-VĂ FIX... ÎNCA 45 DE ANI!

rale și economice în care erau lucruri decent spuse, și unele chiar inteligente, însă impresia mea generală nu reține neapărat, ca medie, nici inteligență, nici expresivitatea, nici coerență. Astăzi nu numai pentru că sunt mulți redactori din Televiziune care se exprimă greu, agramat, care nu controlează destul de bine subiectul despre care vorbesc, ca și la Radio, dar pentru că și invituați lor adeseori sunt slabii. De exemplu, într-o emisiune recentă apreciam foarte mult ce bine vorbea unul dintre redactorii de la emisiunea economică la care apără și primul-ministrul și eram absolut stupefătit de lipsa de sens, de lipsa de coerență a intervențiilor oamenilor care răspundea de domenii precise, secretari de stat etc. Deci acolo redactorul facea impresie foarte bună, încerca, săracul, intelligent și destul de persuasiv, să-i adune pe oameni într-o discuție inteligentă. Nu-i ieșea! Cineva remurca aici că Televizorul se dă cel puțin de 14 ori pe săptămână, se dă mai des ca Dallas-ul, și probabil că, însumind, face un audiometru convenabil. De aceea este socant să vezi că în 40 de minute ai 20 de minute deosebite simpozioane, mese rotunde, comemorări, vizite de lucru, primiri la tovarășul Ion Iliescu, nu mai sună de succesele și izbelinile care sunt în agricultură, în privatizare sau în autodotare și.a.m.d., lucruri care îți aduc rapid aminte de tot felul de chestii pe care le-nai mai... Văzind toate acestea, văzind supraprolixitatea scurtele comunicate - idealmente scurte - de la emisiunea de stiri, care la noi se transformă în imense litani, nici o mirare dacă bietele cititoare de stiri de la noi se încurcă tot timpul, dind impresia că fac afazie din ce în ce mai des: mânîncă litere, încep să sară cuvinte, am o senzație de teatru absurd de lonesco cind mă uit la așa ceva. Dacă ar fi o chestiune de strict profesionalism, cred că ar trebui început cu economia mijloacelor în momentul în care redacțezi un scurt subiect de acest gen, cu o opțiune către subiectele care spun ceva cu sens despre realitatea care este afară pe stradă - și aici să-ar putea să mă întîlnesc cu viziunea dr. Tatulici, care are senzația, și poate e îndreptățit să o aibă,

de informație, educație, divertisment și apoi ar trebui stabilită ponderea acestor trei elemente în programele Televiziunii. A două problemă ar fi problema concurenței: presa scrișă s-a transformat radical în trei ani de zile, s-a curățat și de vechile reflexe, pentru că a intrat pe o piață concurențială. Deocamdată noi avem numai programul 1, care este foarte criticat, și ignorăm o resursă extraordinară: programul 2. Este un spațiu care costă și după părerea mea este nefolosit. Aici cred că mă înțeleg foarte bine cu Mihai Tatulici. Dacă vrem să creăm, pînă cînd vor apărea acele televiziuni comerciale care să ofere ce vrea publicul, după criteriile economice ale cererii și ofertei, dacă vrem ca pînă atunci să schimbăm cît de cît calitatea acestor programe trebuie să creăm o concurență internă în Televiziune, concurență care trebuie să existe chiar și într-o instituție cu capital de stat. Ar trebui să existe o selecție a producătorilor de televiziune după niște criterii care să înțină eventual cont și de gustul telespectatorilor prin sondaje de opinie, difuzate săptămânal, dacă nu zilnic, ca să stim exact ce e bun și ce e rău. Ne-ar servi și nouă, celor care lucrăm în interior, și ar servi foarte mult și celorcare critică din afară Televiziunea.

La ora 8, la Actualitate, o țară întreagă se aşază în fața televizorului

Radu Coșarcă (CNA): S-au atins aici cîteva probleme cruciale pentru Televiziunea Română. Se spune mereu: "Să creăm o concurență internă în Televiziune". "Să înținem cont de gustul telespectatorilor". În general, televiziunea publică în toată lumea are un statut, o Chartă; noi încă nu știm precis ce să pretendem acestei Televiziuni. V-ă propune să ne întîlnim odată să discutăm și poate că din aceste discuții vom naște chiar un proiect de chartă a Televiziunii. Sigur că pluralismul, în sensul apariției mai multor voci în peisajul audiovizual, n-a născut nicăieri în lume calitate, pentru că aceste stații comerciale sunt în primul rînd niște afaceri, și o afacere în materie de audiovizual va merge intotdeauna cu

(Urmare din pagina 9)

cheie. Acest fapt este extrem de important, mai ales acum, cind Televiziunea încearcă să redevenină instrument de propagandă. Nu este întâmplătoare presunția exercitată asupra emisiunilor pentru tineret. Eu lucrez în sectorul emisiunilor de știință și învățământ. Dl. director general mi-a pus în față un plan ceva mai vechi, de sorginte mironoviană, în care emisiunile noastre trebuie transformate într-o sănătoasă propagandă tip "Cintarea României". Adică, să se facă apologia priorităților românești în știință etc. Știu că există planuri de comasare: un sector unitar informație (politică, tehnică, sportivă etc.) și un segment artă, cultură, divertisment etc. Aceste planuri conduc direct către reasezarea Televiziunii pe propagandă.

Mircea Diaconu: Sunt un telespectator constant. Mă uit și la ce-mi place și la ce nu-mi place. S-a discutat aici ce-i dăm publicului în funcție de ce vrea el. Eu cred că trebuie să fim un pic înaintea lui – dar nu foarte departe, pentru că-l pierdem, dar în orice caz înainte.

Mihai Tatulici: Vă întreb, dvs., cei din GDS: de ce nu încercați să ne ajutați? Propuneți un demers și veniți, să zicem, la mine.

Mircea Diaconu: Eu am o vecină care-mi spune de vreo 20 de ani: "Vino la mine!", dar niciodată nu mi-a spus cind.

Andrei Cornea: D-le Tatulici, dvs. v-ați atras gloria invitând o mare personalitate: Adrian Păunescu. Unii zic (poate că sunt rău intenționați) că i-ați asigurat cîstiguri serioase în campania electorală. Dacă dvs. ati fi dorit ajutorul GDS, de ce nu v-ați gîndit, în atîta amar de timp, să invitați personalități pe care le cunoașteți și pe care, după cum spuneți, le apreciați?

Mihai Tatulici: Eu chem oameni din mai multe părți, dorind să construim împreună un tip de demers. Pot să vă spun că la acea emisiune cu Păunescu, cei care trebuiau să-l contreze, N. Maneolescu și Crohmălniceanu, au refuzat să vină.

Televiziunea ca ambulanță sanitată din definiția dată de Ilf și Petrov

Mariana Celac: S-a introdus aici categoria de televiziune publică, adică o televiziune care minuiește bani publici conform unor valori care, evident, vor reflecta mai puternic poziția unei majorități decît celelalte partită ale spectrului uman de la noi.

O televiziune publică nu poate să facă tot – să administreze bani, să elaboreze politica de programe, să producă emisiuni, să le difuzeze. Aflu că în TVR sunt 3.000 de oameni și, așa cum arată acest organism, îmi aduce foarte bine aminte de o definiție dată de Ilf și Petrov (sau Zoschenko?) ambulanței sanitare. Ambulanța sanitată e ceva care singură se mișcă, singură provoacă accidente și singură dă ajutorul sanită...

În aceste condiții, eu cred că o modalitate de demonopolizare și de dinamizare a TVR ar fi spargerea acestei unități uriașe. Televiziunea ar trebui să fie un centru de administrare care cumpără sau finanțează programe pe care le-ar produce niște unități mobile și creative, chit că și fac treaba chiar în studiourile TVR cu tehnicieni de acolo. Ar fi o posibilitate.

Gabriel Giurgiu: A utilă un studio de producție costă zeci de milioane de dolari, sumă pe care n-o are nimănii azi în România. Și chiar dacă ar fi un astfel de studio – unul singur – el ar pretinde enorm pentru o emisiune.

Manase Radnev: Apare ca necesitate despărțirea programelor și autonomia lor; aceste programe ar putea fi puse sub cupola comună a unui consiliu de

administrație. Sau fiecare își poate avea consiliul său. Deci e rezabilă despărțirea celor două canale, n-ar costa atât de mult și ar da un aer proaspăt, concurențial în TV.

Gabriel Giurgiu: Am fost toti de acord că Televiziunea este o instituție publică. Într-o instituție publică – legea spune clar –, posturile se ocupă prin concurs. Ce se întâmplă însă în Televiziune? Concurs există doar pentru Grivei. De la Grivei în sus avem de-a face doar cu numirea.

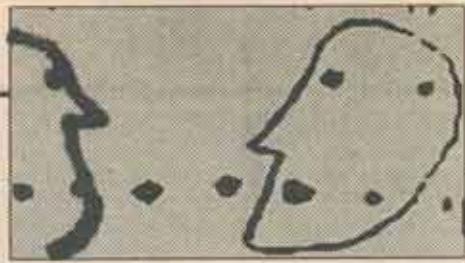
Gabriel Andreescu: Eu plec de la premsa că în Televiziune există o doză de voîntă politică, de determinism. Nu total. Sî, pentru a vedea cum intervin factorii implicați, pun invitaților noștri următoarele întrebări: 1) au existat cazuri flagrante de cenzură? 2) au existat cazuri importante de infringere a cenzurii sau autocenzurii? 3) cum se duce politica de personal? 4) cum se face politica invitații persoanelor?

Radu Filipescu: Pentru că nu ne aflăm într-o perioadă de viață politică intensă, discuțiile s-au orientat spre partea tehnică. Dar aceste perioade vor

amîndouă pe programul 2 și care n-au concurență la ora actuală și pentru faptul că nu se cenzurează.

Vorbînd de 3.000 de angajați ai TVR, dar programul este asigurat doar de cîțiva oameni. Și dintre acești foarte puțini au chemare pentru meserie, iar meseria asta nu se învăță, deocamdată, nicăieri.

Horea Murgu: Vedeti, noi am căzut cu toții în nebroză numită televiziune care nu e de azi, de ieri. Nu întâmplător în România au existat 300.000 de video, supe de mii de antene. Indreptate spre orunde și nu întâmplător în România a avut loc o telerevoluție. Această discuție a noastră ar putea spori și mai mult confuzia. Vă atrag atenția asupra unor subiecte concrete pe care le-am putea dezbaté pe rînd, în iniținuri ulterioare: 1) Impactul pe care l-a avut SOTI. 2) Cum se alocă licențele pentru frecvențe radio. 3) Ce înseamnă pluralismul, pentru că, iată, din 17 editori de radio existenți în spațiu pietă bucurătene, un demers de tip Humanitas, privind un post clasic (deci cultural, fără nici o conotație politică), nu și-a găsit loc.

lipsă de bani. Acum există inițiativa dinăuntru de a face un canal alternativ cu întreprinzători români, cu ajutorul unui imprumut de la BERD, care deja s-a discutat și se poate obține.

Nemultumirile dvs. vin din structurile neschimbate de trei ani de zile. Totul a rămas o improvizație. Atât de discutate Actualități, în toată lumea se fac de către un departament special, mobilat cu ziaristi, comentatori, mijloace tehnice care sunt enorm de multe. Dacă eu aș fi director de programe – dar eu sunt numai pe stat –, în afara Actualităților aș cumpăra emisiuni chiar de la colegii mei de instituție. Acum, prost sau bun, intră cine are spațiu.

Gabriel Giurgiu: Și vă luati după audiență?

Octavian Iordăchescu: Sigur.

Gabriel Giurgiu: Ce loc ocupă tabletă d-lui Everac?

Octavian Iordăchescu: Nu returnă.

Dumitru Moroșanu: Tableta? Cea mai mare audiență!

Octavian Iordăchescu: Iartă-mă, d-le Giurgiu, dar în ultimul sondaj al Oficiului de sondaje, tabletă, la audiență, vine imediat după emisiunile sportive.

Radu Coșca: Normal! Dacă și pusa între Actualități și filmul de simbătă... Și lectia de limba rusă s-ar situa la fel.

Octavian Iordăchescu: E pe ultimul loc la apreciere. E cu totul altceva.

Radu Coșca: În România, audiența la Televiziune nu e cercetată chiar deloc, iar o televiziune de calitate fără nicio instituție care să facă studii asupra audiaturii nu există. Aceste instituții, absolut necesare, dau cota de popularitate a unei emisiuni sau a unei vedete de televiziune. De astfel de instituții avem nevoie. Or, acum, există un biet oficiu care răspunde la niște telefoane.

Final convenabil: cine duce în spate sacul de taceri al neimplicării în TVR, cine-l v-a desface, cînd și cum

Mihai Tatulici: Să încercăm să facem un final convenabil, ca într-o emisiune de televiziune. L-ați ascultat aici pe dl. Moroșanu, care e un om intelligent, foarte bun profesionist, și un om destăpărat. L-ați ascultat pe dl. Iordăchescu – o inteligență foarteabilă. L-ați ascultat pe dl. Manase, a cărui înțelepciune privind televiziunile mondiale saturează întregul Consiliu de administrație. El săn, ca persoane, cîteodată, agreabile. Numai că poziția pe care ei o iau în Consiliul de administrație nu e cea pe care ati avut prilejul să o constatați în această seară. Dl. Iordăchescu, directorul Programelor, are o forță de o sută de ori mai mare decît a mea. Dar el tace. I-am spus: "Fă scandal!" Dar el tace. Dl. Manase apără unele emisiuni. Altminteri, toti cei care dorim un pic de schimbare a Televiziunii ducem în spate un sac imens, sacul tacerii celorlalți, al neimplicării, al aşteptării: "Lasă că ve-de-m ce s-a-lege". Ducem totu în spate un sac greu de tăcere, de așteptare, de inertie, de mirosit atmosferă – o fi bine, n-o fi bine... Nu-i acuz pe colegii mei, spun însă că acest sac de tăcere este foarte greu de dus, obosit și avem nevoie de ajutor, iar acest ajutor trebuie să vină și din afara Televiziunii. Și, ca să dezlegăm acest sac de tăcere, rog și GDS-ul să facă împreună cu noi. Există resurse în Televiziune pentru a-l dezlegă.

30 iunie 1993

A consemnat RODICA PALADE

Stimate Domnule Kleininger,

Iertă-mă că vă răpesc o clipă (din nou, după destul de mult timp), dar sunt cuprinsă de "sentimentul urgenței", ca Saint-Ex (vezi Micul Print)!

Acum câteva zile formulam cu cuvinte un sentiment care mă băntuie de mult: Dorul unui post de Radio cu Muzică Clasică, (așa cum e "France Classique" pe care-l ascultam fără intrerupere când erau la Paris). Nu știu că în același timp Dumneavoastră vă luptați efectiv pentru realizarea unui asemenea deziderat!

Faptul acestor co-incidente demonstrează că "in aer plutește realizarea lui"!

Sunt sigură, și mă bucur de pe acum!

Nu cred că acele lungi liste de semnături care se practică astăzi au vreo șansă de izbăndă! Dar totuși, dacă ar contribui ca grăuntele care face să se incline balanța, încercați și această soluție: voi înghesui și numele meu pe ea!

Cu entuziasm,
MĂRIUCA VULCĂNESCU
29 iunie 1993

veni din nou, și ar trebui să ne gîndim de pe acum în ce fel se poate asigura o televiziune profesionistă, obiectivă. Pentru că deși Televiziunea este privită global, o impresie lăsa dl. Coșca atunci cînd era la Actualitate și altă impresie lăsa și lasă dl. Roșianu, de exemplu.

Dumitru Moroșanu (director Departament muzică-spectacole-varietăți): Nu s-a discutat deloc despre condițiile tehnice. Iată, avem printre noi doi membri ai CNA care au semnat licențe de emisie pînă le-a secat mina...

Radu Coșca: Doar dl. Raveica semnează.

Dumitru Moroșanu: Cîti din cei care au primit licențe emit? Și de ce nu emit? Pentru că n-au pe ce. Monopolul statului nu-l discută nimănii.

Radu Coșca: Sînt stații care emit acum – nu știu precis cite – pe propriile lor emîtoare.

Dumitru Moroșanu: Aș vrea să răspund la prima întrebare a dlui Andreescu: eu, unul, nu cunosc cazuri flagrante de cenzură. TVR suferă însă de o altă boală: lipsă cenzurii profesionale. Vorbiți de redactarea stîrilor. Nimeni nu-i învață pe acei redactori cum se redactează o stîră. Ca să revenim la cenzură, vă dau exemplul a două emisiuni: cea a lui Iosif Sava și cea a lui Tatulici,

Thomas Kleininger: Votul CNA din 22 iunie a.c., prin care s-a refuzat Societății Humanitas licență de emisie pentru un post de radio eminentă cultural, menit să ofere altceva publicului, dovedește, o dată mai mult, incapacitatea acestui organism de a sluji adevărătele interese ale comunității.

Mai vechii lucrători în Televiziune doresc să simtă-n ceafă răsuflarea altcuvia mai bun ca ei

Octavian Iordăchescu (director Departament Programe): Dincolo de monopolul pe care il are TVR, dincolo de hibele pe care ni le recunoaștem, problema de bază rămîne cea a pluralismului: oricît am discuta, oricît am încerca să-i modelăm pe redactorii din Televiziune, oricît de mulți ar fi tinerii bătrânoși, nu vom putea face ceea ce intuiem că se dorește de la Televiziune, atîntîpînt că nu vom simîn în ceafă răsuflare altcuvia care este mai bun decît noi. Eu acuz CNA: a dat licențe cu nemiluită fără să vadă mai bine pe cine cu cine ar putea uni pentru a avea forță să poată intra în emisie. Intentia noastră de a face un canal cu englezii s-a dus de ripă tot din

O parte
dintre
protagoniștii
celei mai
animate
discuții de la
sediul
Grupului
pentru
Dialog
Social

Mariana Celac și Gabriel Andreescu

Gabriel Giurgiu, Radu Coșca, Cristian David, Lucian Mindruță, Horea Murgu, Radu Nicolae și Mihai Șora

Stefana Steriade, Pavel Cîmpeanu și Sorin Antohi

PAVEL CÂMPEANU

SONDAJ DE OPINIE CIS, IUNIE 1993

Spre o economie de subzistență

Sondaj asupra sărăcirii

Deocamdată pe nebăgat în seamă, zilele au început să se scurteze. Din fierbințeala lor presa extrage un tablou al societății românești în care abundă violurile, furtișagurile și zaverele politice. Pe micul ecran tabloul se modifică, locul violurilor și furtișagurilor îl ia o monotonă frenzie coloivială, simpozioane, reunii, conferințe de presă și primiri de oaspeți care, indiferent de obisnuit, stîrnesc amfitrionilor autohtoni surșuri perfect invariabile. În umbra acestor tablouri dăinuiește o societate reală cu totul diferită, proiectată de istorie pe o orbită a pauperizării din care nu izbutește să se desprindă.

Asalturile asupra centrelor și fabricilor de pâine nu s-au mai repetat, pentru moment șovâielnică mișcare grevistă pare să se fi stins. Domnește o liniște îngelătoare, care acoperă poate una dintre cele mai dureroase convulsii suferite de societatea noastră de cînd se află, ori speră să se afle, în tranziție spre altceva. Spre deosebire de altele, care au precedat-o, această convulsie nu se consumă într-un anumit punct al hărții, ci pe întregul teritoriu, și nici într-un anumit interval, ci în viață de fiecare zi a tot mai multora dintre concetățenii noștri. Trăim o eroziune difuză a cotidianului, căreia societatea îl ar putea răspunde fie printr-un gest de respingere obștească, fie prin scufundarea în resemnare, o alternativă în care chiar dacă am putea, nu am să ce să alegem.

Către această zonă opacă, deocamdată tăcută, în care s-ar putea aduna acum energiile unor viitoare mișcări tectonice, s-a îndreptat sondajul CIS din iunie a.c. Înceiat în ultima săptămînă a lunii trecute, el a cuprins un eșantion alcătuit din 1.101 persoane în vîrstă de cel puțin 18 ani, domiciliate în 30 de orașe și 31 de comune din 30 de județe, la care se adaugă Capitala. Coeficient de eroare: +/- 2,95%.

Criteriul coșniței

Îndată după 1 mai puterea de cumpărare a populației a suferit o contracție violentă. Între acest moment, și cel al investigației, s-au scurs 6-7 săptămînă, răstimp de adaptare a comportamentelor de achiziții și de consum la noua situație. Înțind seama de experiențele asemănătoare din anii trecuți, era de așteptat ca sensul principal al acestei adaptări să fie cel al reducerii consumurilor de subzistență. Important este să putem evalua cît de cît corect măsura în care ultimele deregări ale raportului prețuri-venituri ne apropie sau nu de pragul critic unde precaritatea economică se convertește în degădere biologică.

Pentru a constata ce s-a petrecut sub acest aspect de la începutul lui mai pînă la sfîrșitul lui iunie, sondajul a prezentat o listă care cuprinde opt alimente de bază, plus alte patru resurse vitale, în total 12 itemi. Intervievătorii au fost rugați să indice dacă în intervalul menționat au consumat aceste alimente și resurse la fel ca înainte sau nu. Rezultatele sunt comparate cu cele obținute exact cu un an în urmă, în iunie 1992 cînd după alte mărimi de prețuri, s-au verificat consumurile acelorași 12 itemi. Cele două serii de procentaje reprezentă proporțiile subiecților care declară că după respec-

tivele creșteri de prețuri consumă mai puțin decât înainte una sau alta dintre resursele incluse în listă. Iată cifrele:

Resursele	Iunie 1992 (%)	Iunie 1993 (%)
Pâine	16	35
Lapte	22	38
Carne	46	55
Zahăr	40	45
Ulei comestibil	32,5	40
Energie electrică	42	59
Mezeluri	59	65
Cărburanti	30	44
Legume	19	25,5
Fructe	34	31,5
Medicamente	33	32
Articole de toaletă	34	45

Ordinea este cea din chestionar. Din examinarea celor două coloane de procente se pot reține, printre altele, următoarele:

1. Fiecare pas în direcția eliminării subvențiilor de stat determină reducere în consumul bunurilor afectate, pentru segmente semnificative ale populației.

2. Sporurile de venituri, alocate cu acestea prilejuri, nu ajung niciodată să echilibreze creșterile prețurilor.

3. În proporții variabile, acest efect s-a repetat la noi sub trei guverne – precum și în alte țări care înfruntă dificultăți asemănătoare; ca atare rămîn puține șanse ca el să constituie obiectivul unei anumite strategii guvernamentale.

4. Indiferent de intențile, exprimate sau nu, ale guvernelor care le introduc, aceste măsuri se omogenizează prin negativitatea consecinței lor finale: mărirea decalajului dintre prețuri și venituri în dauna acestora din urmă.

5. Prin urmare cauzele care provoacă degradarea continuă a nivelului de trai par a fi mai profunde decât voința ori neprincipala guvernărilor – a căror contribuție nu trebuie însă subestimată. O ipoteză dezagreabilă, dar greu evitabilă, ar fi aceea că în această fază regresul nivelului de trai ar constitui prețul natural al progresului către economia de piață.

6. Pînă în prezent răspunsul preponderent al populației la aceste presiuni în serie se îndreaptă nu spre încercări de mărire a veniturilor (de exemplu activități suplimentare), ci spre restrîngerea cheltuielilor, deci a consumului.

7. Revenind la cifrele de mai sus, compararea celor două coloane arată că pentru aproape toate bunurile cuprinse în tabel – 10 din 12 – scăderile din anul acesta sunt mai severe decât anul trecut. Cele două resurse care se abat de la această regulă sunt fructele și medicamentele.

8. Simpla comparare dintre cele două șiruri de procente nu este însă decât parțial relevantă, căci ea omite

diferența dintre nivelele inițiale. Reducerile din 1992 operață asupra nivelului mai ridicat din 1991, pe cînd cele din 1993 pornesc de la nivelul deja coborât din 1992. Contractia consumului din acest an este mai greu suportabilă decât cea de anul trecut atât prin forță ei: mărimea superioră a procentelor, cit și prin baza de pornire, un consum profund deteriorat prin reducerile succeseive ale subvențiilor de stat, operate în 1991 și 1992.

9. Comparație cu cele din anul trecut, restricțiile cele mai drastice din acest an privesc consumul de pâine, lapte, energie și cărburanti, ultimele două părind să prevăsească de pe acum greutățile suplimentare pe care le va aduce sezonul rece.

10. Independent de comparații, bunurile a căror accesibilitate a fost cel mai puternic redusă în mai-iunie curent sunt mezelurile, energia și carne, primul reprezentând, împreună cu pâinea, un aliment prioritar al celor mai nevoiași dintre noi.

Deteriorarea condițiilor de viață se petrece în aceleasi zile cînd delegații Parlamentului României se întorc de la Strasbourg mai puțin fierți ca de obicei. Apropierea noastră de Europa comunității politice coincide cu îndepărțarea noastră de Europa societăților de consum, pe o traiectorie care ne duce spre economia de subzistență, specifică altor continente. Integrarea în acest tip de economie nu începe cu modalitățile de a trăi, ci cu cele a de a supraviețui. Experiența lor demonstrează, pe termen lung, dificultatea de a asocia consolidarea democrației cu agravarea submunitriei. Scufundarea treptată în economia de subzistență se măsoară în ani de viață pierduți. Noile reduceri ale consumului de pâine, de lapte, de carne, și a. nu vor opri și nu vor încetini tendința de scădere a longevității medii, aflată de mulți ani în România pe o curbă descendente.

Devenită regulă, dificultatea cotidiană de a umple coșnița generează o stare de spirit nu tocmai exuberantă. Întrebători cum cred că va fi situația lor economică la sfîrșitul anului în comparație cu cea de acum, intervievații au răspuns astfel (fn%):

Mai bună	6,5
Mai proastă	60,0
La fel	22,00
Nu știu	11,00

Pesimismul în diverse grade și incertitudinea caracterizează reprezentarea pe care și-o fac despre viitorul apropiat toți subiecții acestui sondaj. Procentul optimiștilor, deși insim, ar putea avea o semnificație notabilă, semnalind în peisajul societății noastre prezența unui grup restrîns pe care declinul economic general nu îl împiedică să prospere.

Criteriul încrederei politice

Evoluțile în curs acum la noi concordă pînă la un punct cu cele ce s-au petrecut ori se petrec și în alte țări din Estul Europei. Observarea acestor concordanțe îngăduie cel puțin două remarcă generale:

1. Tranziția de la stalinism la democrație este un proces istoric extrem de anevoie guvernabil.

2. Examenul cel mai dur la care îl supune tranziția pe guvernări să încerce încercările de a preveni convertirea reformei economice în conflict social.

Diverse guverne obțin la acest examen diverse rezultate. De pildă în Polonia această enormă dificultate s-a soldat cu o relativă instabilitate guvernamentală, ceea ce nu a fost cîtuș de puțin cazul în Ungaria unde, însă, atât primul-ministrul Antal cît și partidul său se află într-un pronunțat declin de popularitate. Nu acesta a fost la noi

cauzul fostului premier Stolojan, ale cărui insuccese economice nu l-au împiedicat să păstreze pînă la capăt o remarcabilă popularitate.

Cu totul diferit pare a fi destinul politic al actualului prim-ministru Văcăroiu. Ca și predecesorul său, acesta a făcut parte din aparatul economic central al dicturii, și anume din eșaloanele lui mijlocii. Cotroceniul preferindu-l pentru acest tip de competență și pentru desăvîrșitul său anonimat. Ambii au acceptat să personifice unele dintre cele mai insuportabile măsuri ale reformei economice, dar după un an de asemenea activitatea dîi. Stolojan era cel mai popular om politic din țară, pe cînd după numai jumătate de an imaginea publică a d-lui Văcăroiu nu era cîtuș de puțin de invidiat. Sondajele CIS din iunie a.c. și-au propus să observe dacă încleștările sociale din mai și deteriorarea puterii de cumpărare care le-a urmat s-au răsfrînt, în bine sau în râu, asupra acestei imagini.

După cum se știe, conflictul luase forma divergenței dintre două programe economice: primul-ministrul susținea că mărirea predictibilă a prețurilor va fi acoperită într-înălțime de compensații alocate și că deci eliminarea subvențiilor nu va afecta nivelul de trai al populației, iar sindicatele dimpotrivă. Atunci populația se putea întreba care dintre cele două programe este mai corectă. Sondajul din iunie îl întreba pe interlocutorii săi să încerce, și anume cum se văd aceste programe în lumina experienței lor de consumatori din ultimele săptămîni.

Persoanele care apreciază că în raport cu creșterea prețurilor indexările și compensațiile s-au dovedit îndestulătoare reprezentă mai puțin de 4% din totalul intervievaților. De altfel prograiza primului-ministru nu este infirmată numai de cvazi-unanimitatea eșantionului, ci chiar și de autorul ei. Constatind că urcarea prețurilor după l mai a depășit așteptările, el anunță acordarea unui supliment de indexare de 6%, menit să acopere această diferență. Întrebători cum ar trebui să reacționeze sindicatele față de această nouă prognoză, intervievații răspund (in %)

Să o accepte	19
Să o respingă	68
Nu știu	12

Noile exerciții predictive ale primului, urmate de cele referitoare la efectele prezumtive ale TVA, sint întâmpinate cu bunăvoiță de o minoritate mult prea îngustă pentru a legitima un guvern de criză: aproape o cincime dintre cei interesati.

Competența datorită căreia dîi. Văcăroiu pare a-si fi atras prețuirea președintelui este aceea a unui vechi producător de programe implauzibile, substanță a ceea ce, pînă nu de mult, se numea "plan de stat". Format în aceeași școală, dar pesemne sătul de ea, primul-ministrul Stolojan nu se mulțumea să ia măsuri de sărăcire a societății, dar o și avertiza că o aşteaptă. Rezultatul: credința tot mai răspîndită că este un personaj onest. Dimpotrivă, fiind școlii originare, actualul premier rămîne în captivitatea acelei logici economice pentru care statistica este adevăratul imperiu al libertății, unde cifrele îndeplinește funcția de a ascunde faptele.

Deși continuă să se intrunească în fiecare vineri, să convoace conferințe de presă, să facă și să primească vizite, Guvernul Văcăroiu se află efectiv în criză – criza de incredere pe care a stirnit-o în sinul societății, nu atît prin necazurile cu care o copleșește, cit prin primitivismul încercărilor de a o amâgi.

Iar criza socială a acestui guvern are toate șansele să grăbească înormintarea lui politică chiar de către cei care l-au născotit.

DANIEL DĂIANU

Politica economică în dezbaterea publică

Introducere

Cind mi s-a vorbit despre acest proiect de cercetare, l-am acceptat ca pe o temă foarte actuală și demnă de explorat, atât pentru semnificația sa teoretică, cit și pentru relevanța sa în domeniul politicilor economice. După părerea mea, dezbaterea publică a politicilor economice a constituit un subiect relativ neglijat în analiza transformării post-comuniste a Europei Centrale și de Est, ceea ce este cel puțin surprinzător, având în vedere condițiile politice, sociale și culturale din regiune. "Big-Bang-ul" din 1989 s-a produs nu numai pentru că mecanismul economic al sistemului de comandă era, congenital, defect, determinind scufundarea "corăbilor" naționale, dar și din motive politice; revenirea cetățenilor aveau în vedere atât schimbările economice, cit și libertatea politică, aceasta din urmă implicând o participare la dezbaterea publică. Cel care propun în prezent soluția chineză uită că Ungaria a aplicat-o încă de la sfârșitul anilor '60 și că nu a fost suficient; oamenii voiau mai mult și, în primul rînd, libertate politică. În plus, societățile, mai strîns încorsetate, "explozile" politice și sociale din 1989 au declansat procese necontrolate, prin care cetățenii s-au răzvrătit împotriva autorității instituționale. Iar explozile, violente (ca în cazul României) sau nu, cu greu

I. A existat, în comunism, o dezbatere publică a politicilor economice?

Este bine sătut că procesul de formare a masei monetare devine cu atât mai endogen, iar politica monetară națională este cu atât mai puțin eficace, cu cit o economie de piață este mai deschisă și mai mică; se poate afirma că deschiderea economiei determină o scăpare a frânelor politicilor monetare din mîini autorității centrale naționale, că aceasta determină endogenizarea politicilor monetare. Folosesc acest exemplu ca o analogie în sprijinul raționamentului pe care-l voi dezvolta în continuare. Într-o societate deschisă (K. Popper), într-o democrație, elaborarea politicilor economice ca politică publică poate fi abordată în termenii endogenității acesta. Ce vreau să spun? Democrația înseamnă dezbatere publică și, mai deosebite, construcția unei politici publice. În măsura în care dezbaterea publică înseamnă mai mult decât "un stat sau

un consimțămînt cu privire la o anumită problemă", cetățenii – ca indivizi sau ca grupuri (instituții) – participă activ la formarea politicilor economice, ei devin membrii unui guvern largit invizibil.

¹⁾ În acest sens, se pot pune două întrebări esențiale: care este domeniul de acțiune al autorităților publice și cum se iau deciziile. Pentru a răspunde celei de-a doua întrebări, se impune examinarea întregului edificiu instituțional de elaborare a politicilor economice, precum și a paternităților dominante în aplicarea acesta. Cât spațiu există pentru utilizarea de puteri discreționale și cât de importante sunt legile în procesul general de construcție a politicilor publice? ²⁾ Răspunsul la prima întrebare acoperă asigurarea bunurilor publice în societate și setul de reglementări privind funcționarea economiei.

Natura endogenă (democratică) a politicilor economice poate fi examinată în sens restrins și în sens larg. În sens restrins se referă la intensitatea dezbatării publice și la elaborarea procedu-

rală a politicilor economice. Lărgirea sferei de acțiune a forțelor pieței și a eforturilor individuale – prin care înțeleg imputernicirea (empowerment) cetățenilor – ar însemna endogenizarea (devoluția) puterii de decizie economică în sens larg. Cu alte cuvinte, oamenii obțin mai multă putere economică, ei încep să aibă un cuvînt de spus în construcția politicilor economice publice.

Observațiile de mai sus intenționează să sugereze diferențele dintre fostele țări comuniste în elaborarea politicilor economice. Aceste diferențe sunt relevante din cel puțin două motive. În primul rînd ele arată că o oarecare dezbatere publică a fost posibilă și în perioada comunismului, mai ales acolo unde au fost întreprinse reforme economice partiale. În al doilea rînd, dezbaterea publică actuală în țările post-comuniste depinde atât de fluxul cit și de stocul evenimentelor; moștenirea trecutului comunist (stocul) se simte în reținerile, continutul și exagerările dezbatării publice actuale a politicilor economice.

ar fi putut fi evită datorită puternicelor efecte de demonstrație care au acționat. De aceea, sindromul dominoului s-a manifestat din

plin în regiune.

La început am fost tentat să mă concentrez asupra unei scene instituționale ideale imaginare, care să stimuleze dezbaterea publică asupra politicilor economice într-o democrație incipientă. Foarte curînd, însă, am realizat că atenția ar trebui îndreptată, mai degrabă, asupra a două probleme: calitatea dezbatării publice a politicilor economice, care se impunea să fie abordată dintr-o perspectivă istorică, ce scoate în evidență diferențe însemnante între entitățile naționale; natura dezbatării politicilor economice sub impactul evoluției economice reale, care se suprapune valului retoric ce acoperă confruntările de interese din societate. Preferința mea pentru aceste probleme a fost motivată și de ceea ce aș numi un fel de disconfort al procesului de decizie în domeniul politicilor economice din lume, în general, care poate fi legat de ciclul economic descendenter și de un grad crescînd de disonanță cognitivă între guvernanti și cetățeni. În timp ce colapsul sistemelor comuniste din Europa reprezintă un deznodămînt logic al legilor evoluției omenirii, tensiunile apărute între constructivism (în accepția lui Hayek) și organicism în continuarea integrării europene, slabiciunea unor guverne europene occidentale, precum și rezultatele alegerilor prezidențiale din SUA etc., pot fi reunite sub acoperămîntul conotațional al disconfortului menționat anterior.

¹⁾ Teoreticienii Școlii deciziilor publice (Public choice) și cei care cunosc complexitatea funcționării guvernelor democratice, precum și rațiunile pentru care performanțele acestora se îndepărtează de speranțele oamenilor, vor califica descrierea mea ca fiind foarte idealistă. Eu, însă, o folosesc doar ca element de referință în examinarea politicilor publice în societățile nedemocratice.

²⁾ De aceea, vechea controversă privind "discreționarism sau lege" în aplicarea politiciei monetare are o semnificație mai largă, care depășește criteriile unor performanțe limitat definite, ajungînd la esența guvernării într-o societate democratică.

(Continuare în numărul viitor)

Dintr-un material prezentat la conferința asupra "lărgirii dezbatării publice a politicilor economice în democrație incipientă", care a avut loc la Bellagio (Italia), între 30 noiembrie-4 decembrie 1992.

Traducere de CORNELIA ATUDOSIEI

conpet s.a.

OIL TRANSPORTING COMPANY

INDEPENDENȚEI # 7 2000 PLOIEȘTI ROMÂNIA
PHONE: +40 97 121226 TELEX: 19285 FAX: +47 97 1436451

THE MAIN ACTIVITY OF THE COMPANY IS TO SUPPLY WITH DOMESTIC, IMPORTED OR TOOL PROCESSING CRUDE OIL AND ITS DERIVED PRODUCTS (CONDENSATE & ETHANE) THE ROMANIAN REFINERIES, AND ALSO MAKE THE TRANSIT FOR SOME OF THE DANUBIAN COUNTRIES, BY PIPELINES.

SOCIEDATEA COMERCIALĂ

conpet s.a.

B-DUL INDEPENDENȚEI NR. 7 • 2000 PLOIEȘTI ROMÂNIA
TELEFON: 097/121226 ■ TELEX: 19285 • FAX: 097/146451

SOCIEDATEA ARE CA OBIECT DE ACTIVITATE APROVIZIONAREA PRIN CONDUCTE CU TIȚEI INDIGEN, DIN IMPORT SAU PROCESSING ȘI DERIVATE ALE ACESTUIA (GAZOLINĂ ȘI ETAN) A RAFINĂRIILOR DIN ȚARĂ, PRECUM ȘI TRANZITAREA DE TIȚEI PE DUNĂRE PENTRU ALTE ȚĂRI.

ECONOMIE ȘI CULTURĂ

– dezbatere a Societății Române de Economie SOREC –

Luni 28.06.93 ora 17.00, la sediul "Fundatia Brătianu" din București (str. Biserica Amzei nr. 5-7) a avut loc penultima întîlnire (înainte de "vacanță") a Societății Române de Economie (SOREC), confațuire-dezbateră cu tema "Economie și cultură", la care au participat economisti de marcă, oameni de cultură, ziariști, personalități de înaltă ținută intelectuală (Edmond Nicolau, prof. Ionete, c. senator Dan Amedeo Lăzărescu, Ihor Lemnij, Virgil Stoenescu, Daniel Dăianu – susținutul SOREC –, Vasile Pilat, Ilie Șerbănescu, A. Dochia, E. Izarie, Liliana Simion, Lucia Coculescu, I. Olaru și alții). A fost prezentă și gazda SOREC, fondatoarea așezămintului cultural "Fundatia Brătianu", doamna Ioana Brătianu. Moderator a fost dl. prof. Virgil Stoenescu, care l-a invitat pe dl. Ihor Lemnij să-și prezinte dizertația – cuvînt al cărui conținut a înglobat reperile viitoarelor discuții.

GEORGE IONESCU

AURELIAN CRĂIUTU

Tocqueville, contemporanul nostru

Cititorul care deschide astăzi cărțile lui Tocqueville o face de obicei din două motive: fie dintr-un interes pur livresc sau istoric, fie din dorința de a găsi în paginile lui idei și sugestii pentru o mai bună înțelegere a prezentului. În ambele cazuri însă, el pornește de la evidența potrivit căreia Tocqueville este unul dintre răsărimii gînditori (politici) cărora „...toia le-a dat postum dreptate, care au „prevăzut” cu o uimitoare luciditate evoluția societății democratice (înteleasă ca o „irezistibilă revoluție a egalității”, ca o egalizare a condițiilor). Născut în anul 1805 într-o familie aristocrată normandă al cărei destin politic gravitează în jurul Revoluției franceze, Tocqueville a avut de la bun început intuiția fundamentală că marea problemă a generației și a lumii sale era aceea de a „termina” Revoluția începută atât de furtuna și de singeros la sfîrșitul veacului al 18-lea. Această problemă implică însă alte două fațete. Prima se referă la adevarata identitate a fenomenului revoluționar (care fusese semnificația reală a Revoluției, în ce măsură fusese ea altceva decât o simplă „peripezie” a istoriei?). Cea de-a doua avea în vedere un aspect – ca să spunem așa – postrevoluționar: care era regimul politic cel mai bine adaptat noii situații politice născute în urma „revoluției egalității” și, mai ales, cum arăta el în intimitate, care era adevarata sa configurație internă?

Răspunsurile la aceste două întrebări arătoare Tocqueville le-a dat – cum se stie – în două cărți celebre: *L'ancien régime et la révolution* (1856) și *De la démocratie en Amérique* (1835, 1840). Cele două probleme au însă și pentru noi, aici și acum, o importanță covârșitoare, o actualitate fierbinți: cum poate fi „terminată” revoluția începută (singeros) în decembrie 1989 și care va fi (va trebui să fie) viitoarea configurație internă a democrației noastre? Am încercat, prin urmare, revenind la Tocqueville (mai exact, la a sa *De la démocratie en Amérique*, care rămâne o sursă vie de inspirație politică), să schizez cîteva posibile răspunsuri, concentrându-mă asupra patru mari serii de probleme: 1) raportul dintre libertate, legi, moravuri, mentalități și religie, 2) importanța spiritului local sau comunitar și a descentralizării politice și administrative, 3) importanța limitării puterii și 4) ce trebuie și ce pot să facă guvernările într-un regim democratic. Alegerea acestor patru mari teme nu epuizează, fiind, întreaga actualitate a operei lui Tocqueville. Despotismul democratic (despre care un remarcabil eseu a scris Ajosca Momica, publicat recent în revista Dilema nr. 20, cu referințe pertinente la actuala situație din Serbia, dar care să ar putea aplica foarte bine și României, și tirania majorității săintă altă două teme fierbinți și actuale pentru fragila noastră democrație aflată încă între vechiul și nou regim, în căutarea unei minime identități. De aceea, textul de față are doar ambiația de a fi o simplă invitație la dialog și un prilej de reflecție comună pe marginea unuia dintre cele mai importante texte moderne de filosofie politică.

Libertate – legi – moravuri – mentalități

Paginile pe care Tocqueville le-a dedicat analizei raporturilor dintre libertate, legi, moravuri, mentalități și religie sunt de departe printre cele mai interesante din *De la démocratie en Amérique*. Ideea fundamentală care transpare din toate aceste rînduri are pentru noi, aici și acum, o actualitate esențială: și anume că nu există o libertate autentică (libertăți autentice) decât acolo unde legile, moravurile și mentalitățile (întemeiate pe educație, informație și experiență democratică) formează un fond comun care sustine din interior orice pas înainte al societății pe calea democratizării ei. Ele constituie, ca să spunem așa, adevaratele ecrane protectoare

contra aparției și exercitării oricărei puteri absolute și tiranice. Familia, corpul social, asociațiile politice și asociațiile libere, amintirile comune, tradițiile locale completează la rîndul lor aceste ecrane protectoare, aceste bariere împotriva „relelor inerente” democratice, formind și protejînd un anumit spirit de libertate în sinul societății. Moravurile, amintirile, trecutul comun, memoria colectivă, cutumele, opinioile politice bazate pe educație și informare reală, legile ferme și instituțiile incoruptibile, garanțiile civile și un anumit sentiment acut al datoriei, al drepturilor și responsabilităților reprezentă, aşadar, fundamental neînvățat dar invincibil al oricărei democrații autentice. El nu poate fi construit însă decât pas cu pas, începînd cu seminarul pe scară largă a „sentimentelor” democratice. În această privință, Tocqueville este extrem de clar: „Sunt de părere – spune el – că dacă nu se reușește să se introducă și să se înțeleagă în sfîrșit printre noi instituții democratice și dacă se renunță la a da cetățenilor idei, sentimente care să îl pregătească mai întîi pentru libertate și care să le permită mai apoi să se folosească de ea, nu va exista independentă pentru nimenei, nici pentru burghez, nici pentru sărac, ci o tiranie egală pentru toți”. Ce pot face legile în această privință? Răspunsul lui Toc-

queville nu comportă nici un fel de comentarii suplimentare: „Nu depinde de legi să reînșufletească credințele pe care să se stingă; depinde însă de ele să-i facă pe oameni săptăși la destinul țării lor. Depinde de legi să trezească și să îndrumă acel instinct vag al patriei care nu părăsește niciodată sufletul omenești și, făcînd legătura între el și gîndurile, pasiunile, obiceiurile de fiecare zi, să-l preschimbe într-un sentiment cumpănat și trainic”. Legile trebuie să fie susținute în plan practic de instituții corecte dar și respectate de toți, ceea ce ne trimite la respectul generalizat al drepturilor, cu o garanție fundamentală a exercitării drepturilor politice: „Nu există, afiră Tocqueville, oameni mari lipsiți de virtute; fără respect al drepturilor nu există popor mare: se poate spune chiar că nu există societate. Căci ce reprezintă o reunire de ființe raționale și inteligeante legate între ele doar prin intermediul forței? Mă întreb care este în zilele noastre mijlocul pentru a inculca oamenilor ideea de drepturi și nu văd decât unul singur, și anume de a da tuturor posibilitatea exercitării pașnice a unor drepturi” (sublinierea mea). Legile ferme și lumenate, respectate de toți, alături de exercitarea conștiinței și în deplină libertate a drepturilor politice săint, prin urmare, cele mai eficiente mijloace de a întări democrația, chiar și atunci – sau mai ales atunci – cind punctul de plecare este în multe

toti membrii săi se bucură de, și exercită realmente, aceleasi drepturi și responsabilități politice, cind nimenei nu va ataca drepturile celuilalt dacă ține ca să-și păstreze neatinsa propriile sale drepturi. Atunci cind respectarea acestora coincide cu interesul personal, democrația poate să-și arate cu adevărat roadele. Aceasta nu e, însă, decât o etapă ulterioară constituirii ei, o etapă în care s-a reușit cu adevărat răspîndirea în sinul întregii societăți a ideii de drepturi și responsabilități politice, o etapă în care toți indivizii sunt conștienți că au simultan drepturi și responsabilități față de întreaga comunitate. Nașterea democrației este un proces lung și nu lipsit de obstacole: „În viața popoarelor, ne amintește Tocqueville, survine uneori, însă, un moment în care cutumele vechi sunt schimbate, obiceiurile distruse, credințele zdruncinate, un moment în care prestigiul amintirilor dispare și în care, totuși, cunoștințele oamenilor sunt incomplete, iar drepturile politice insuficient asigurate sau restrinse. Atunci oamenii nu mai percep patria lor decât într-o lumină palidă și îndoelnică; ei nu o mai identifică nici cu pămîntul, care în ochii lor a devenit un pămînt imaginar, nici cu tradițiile înaintașilor pe care s-au obisnuit a le privi ca un jug; nici cu religia de care se îndoiesc, nici cu legile pe care nu le fac ei și nici cu legislatorul de care se tem și pe care-l disprețuiesc. El nu o percep, deci, năcăieri și se retrage într-un egoism ingust și ignoranță. Ce e de făcut într-o asemenea situație? Trebuie mers înainte și trebuie unit cît mai repede în ochii mulțimii interesul individual cu interesul țării, cîci patriotismul dezinteresat dispare pentru totdeauna. Cel mai puternic mijloc – și poate singurul care ne mai rămîne – este acela de a-i interesa pe oameni de soartă țării lor, de a-i face să participe la guvernarea ei. În zilele noastre, spiritul public îmi pare a fi inseparabil de existența drepturilor politice. Fiecare, în sfera sa de activitate, trebuie să participe în mod activ la guvernarea societății” (sublinierile îmi aparțin).

Educația, cel mai solid fundament al democrației

Cuvintele lui Tocqueville descriu aproape fără omisiune starea în care se găsește societatea românească de astăzi, aflată în căutarea unei minime bucole. O percepție încă relativ confuză a drepturilor și libertăților politice, o populație căzută uneori în cea mai pernicioasă apatie politică, un spațiu în care nu s-a constientizat încă pe deplin importanța noilor instituții și legii democratice (inclusiv a celor care lipsesc încă) și care nu e legată în interior de o adevărată moralitate publică și de tradiții comunitare autentice, o masă de oameni care nu a învățat să se auto-guverneze liberă în cele mai mărunte detaliu ale vieții cotidiene (și care mai așteaptă încă totul de sus), o populație formată încă în mare parte majoritate, din indivizi „administrati” de stat și nu din adevărați „cetățeni” care cunosc „arta de a fi liberi”, care cunosc mecanismul de funcționare a instituțiilor și cel de formare a legilor – acesta este, oricăt de mult ne-ar conveni sau nu, punctul de la care inevitabil plecăm. Cum nu există decât o singură direcție de urmat – așa cum o spune cu claritate și Tocqueville –, riscul confuziei nu ar trebui să fie prea mare. Există în sfîrșit o anumită ierarhie, o anumită ordine, căci, pentru a-l cita din nou, „legile sunt întotdeauna nesigure, atât timp cât nu se sprijină pe moravuri; acestea din urmă formează singura putere rezistentă și durabilă în sinul unui popor”. Moravurile și educația (sprînjinită pe religie) formează deci cel mai solid fundament al democrației, care nu are înlocuitor și care trebuie permanent consolidat. Democrația – ne-o arată exemplul american – poate fi „reglată”, poate fi perfecționată nefincetat doar prin intermediul legilor și al evoluției mentalităților și nu prin cine să fie ce miraculoasă soluție „dictatorială” (fie ea oricăt de „luminată”). Sau, pentru a păstra puritatea mesajului lui Tocqueville, să spunem, în sfîrșit, că „moravurile, mai mult decât legile, servesc la păstrarea republicii democratice”.

queville nu comportă nici un fel de comentarii suplimentare: „Nu depinde de legi să reînșufletească credințele pe care să se stingă; depinde însă de ele să-i facă pe oameni săptăși la destinul țării lor. Depinde de legi să trezească și să îndrumă acel instinct vag al patriei care nu părăsește niciodată sufletul omenești și, făcînd legătura între el și gîndurile, pasiunile, obiceiurile de fiecare zi, să-l preschimbe într-un sentiment cumpănat și trainic”. Legile trebuie să fie susținute în plan practic de instituții corecte dar și respectate de toți, ceea ce ne trimite la respectul generalizat al drepturilor, cu o garanție fundamentală a exercitării drepturilor politice: „Nu există, afiră Tocqueville, oameni mari lipsiți de virtute; fără respect al drepturilor nu există popor mare: se poate spune chiar că nu există societate. Căci ce reprezintă o reunire de ființe raționale și inteligeante legate între ele doar prin intermediul forței? Mă întreb care este în zilele noastre mijlocul pentru a inculca oamenilor ideea de drepturi și nu văd decât unul singur, și anume de a da tuturor posibilitatea exercitării pașnice a unor drepturi” (sublinierea mea). Legile ferme și lumenate, respectate de toți, alături de exercitarea conștiinței și în deplină libertate a drepturilor politice săint, prin urmare, cele mai eficiente mijloace de a întări democrația, chiar și atunci – sau mai ales atunci – cind punctul de plecare este în multe

Cine are nevoie de Andrei Șerban

Gabriel Liiceanu:

Dragă Andrei Șerban,

Ai plecat, am înțeles, însotit de sentimentul singurătății și de îndoiala că ce ai făcut în acești trei ani în România ar fi avut vreun sens. Dar dacă în fiecare lucru adevărată este urma pe care el o lăsat în noi, trebuie să știi că urma ta există și că ea ne ajută să răminem în locul pe care tu l-ai părăsit. Pentru că venind, fie și o vreme, ne-ai ajutat, pe cei de aici, să sperăm că putem crea o nouă stare prin simpla stăruință.

Îți mulțumim, din singurătatea noastră, și așteptăm să te întorci.

Sorin Antohi: Demisia pare o specialitate a élitei culturale. În fond, această élită mai poate spera să devină vizibilă numai atunci când pleacă. Vizibilă pentru cinci minute sau o săptămână. Altintîntre, la noi se practică o versiune radicală a principiului "nimeni nu e de neinlocuit": românii verzi sunt oricum interschimbabili, fiind incarnări ale unei esențe metafizice, nu indivizi, nu personalități; cum ieși din conturul clonelor etno-naționale, devii indezirabil. Dar dacă această situație e cunoscută – și a dat lumii o frumoasă listă de personalități "de origine română", lăsând solul național mai ales clonelor, rataților și citorva ciudăți idealisti –, mă stupefiază tendința de a face din unele demisii ritualuri alternative la ceremoniile rizibile ale Puterii. Prin simbolismul și retorica ei, întîlnirea din holul Facultății de Istorie astă a fost: un festival al marginilității; mă întreb dacă nu cumva, lăsând Opoziției și contestării doar spațiile alternative – pe care Opoziția le și ocupă! –, establishment-ul nu impune adversarilor săi singurul registru simbolic lipsit de relevanță politică.

AGENDĂ TEATRALĂ

• GALA TINĂRULUI ACTOR, ediția a XI-a – Costinești – 5-10 iulie – organizator: Ministerul Tineretului și Sportului (Departamentul tineret) și Ministerul Culturii (Direcția teatre) – coordonator: Biroul de Turism și Tranzacții S.A.

• COLOCVIUL "DIALOG CU ANTI-CHITATEA GREACĂ" – București și Sinaia (Centrul Internațional de întîlniri – Peleș) – 25-30 iulie – organizator: Societatea Culturală Română de Antropologie Teatrală și Ministerul Culturii

PREMIERE

Teatrul L.S. BULANDRA prezintă: "VIZITA BĂTRÎNEI DOAMNE" de F. Dürrenmatt (regia: Felix Alexa; scenografia: Dragos Buhagiar, Irina Solomon; distribuția: Victor Rebengiuc, Mariana Mihut, Lumină Gheorghiu, Paul Chiribută, Dan Aștleanu)

A fost odată ca niciodată un magician bogat care avea foarte multe oi, dar, în același timp, era și foarte rău, meschin și zgârcit. Nu voia să plătească păstorii, nici nu voia să construiască un gard în jurul păsunii. Oile, în consecință, se rătăceau prin pădure, cădeau în ripe, și mai ales fugau dincolo, pentru că simteau că magicianul le vrea pentru lina și carnele lor și asta nu le convenea. Până la urmă, magicianul nostru a găsit un remediu: a hipnotizat oile și le-a făcut să credă întâi de toate că ele sunt nemuritoare și că atunci când sunt jupuite de piele, de fapt, nu li se face nici un rău, dimpotrivă, asta ar fi pentru ele ceva bun, util și chiar placut. În al doilea rînd, le-a făcut să credă că el, magicianul, e un stăpîn bun care și iubește oile atât de mult că e gata să facă orice pe lume pentru ele, și în al treilea rînd le-a făcut să credă că dacă ar fi să li se întimplie ceva, el le garantează că în nici un caz nu o vor păti în acea zi, și de aceea nici nu are rost să se preocupe ele de astă acum. Mai mult, magicianul le-a făcut să credă că ele de fapt nici nu sunt oi, ci cu totul altceva: sunt lei africani, sau vultur, altele oameni și altele chiar magicieni ca el. După asta, toate grijile și necazurile lui au luat sfîrșit: oile n-au mai fugit niciodată, oile au stat cuminti, liniste și așteptind blinde clipe când magicianul le va cere carne și pielea. Cuminti, liniste, pasive.

(Poveste spusă de Andrei Șerban la conferința de presă și la întîlnirea de la Universitate)

Victor Rebengiuc: Regret din suflet hotărîrea pe care a luat-o Andrei Șerban. Consider că este un moment în care teatrul românesc ar trebui să-și lasă toate steagurile în bernă. În același timp îl înțeleg și consider că hotărîrea lui este perfect motivată. Este foarte greu ca după ce a trăit 20 de ani într-o lume normală să te adaptezi într-o lume anormală, care se complacă în anormalitatea ei și se străduiește să-și conserve structurile comunitare. Nu pot să-i ceri unui om să lucreze într-un teatru în care mediocritatea este incurajată și subvenționată, își poate găsi suport pentru pretenții – nejustificate de cele mai multe ori. Un teatru anhilozat în vechea structură nu poate să-și continue activitatea. Trebuie creat un teatru în care capacitatea și competența să devină criterii. Pe mine mă revoltă că actorii nu pot fi plătiți după ce și cum joacă, că singurul criteriu continuă să fie anii de activitate (chiar dacă unii i-au petrecut pe scenă și alții privind din culise). Normal ar fi fost ca Ministerul Culturii, Direcția teatrelor să se preocupe în primul rînd de rezolvarea acestei situații, de găsirea unor criterii de diferențiere care să ducă la plata actorilor după valoarea lor. Într-un cuvînt, să se ocupe de restructurarea teatrelor. Dar văd că ministerul are cu totul alte preocupări, și anume conservarea vechilor structuri și incursiunea mediocrității. Lucrul acesta e de natură să-l justifice pe Andrei Șerban în hotărîrea lui.

La întîlnirea de la Universitate, din seara zilei de 5 iulie, Andrei Șerban mărturisea că pleacă din țară, dîndu-și demisia din funcția de director al Teatrului Național, pentru că se simte singur, pentru că "stomacul" lui intelectual nu mai poate îngăti noroul și pentru că este convins că absența lui de acum poate avea forță acelei prezențe necesare schimbărilor de care e atâtă nevoie, din pacate nu doar în teatru.

Andrei Pleșu: Mi-aduc aminte că pentru numirea lui Andrei Șerban la Teatrul Național a trebuit să stau de vorbă cu actorii și să le explic de ce un regizor care vine și nu stă tot timpul, un regizor de anvergura lui Andrei Șerban e mai util decât unul care semnează zilnic și doarme sau face lucruri convenționale. Faptul că actorii din teatru nu s-au solidarizat acum cu el vine și din aceea că unii, în sine lor, cred sincer că un director navetist nu e bun. E un episod dramatic, care afectează grav nu numai teatrul românesc dar și imaginea României. E o prostie uriasă că acest lucru se acceptă (...).

Nu știu dacă demisiile sunt soluții. Niciodată eu n-am crezut în asta, oricât de multe bombâneli îmi atrag spunind acest lucru. Dacă ati observat, nimenei din sferea Puterii nu demisia neașa. Nimeni. În schimb, demisiile sunt prompte în tabără cealaltă, ca și fracturile. Astăzi nu mai pot să puse în circa nimănui și dacă noi continuăm să spunem că astăzi jocuri fine ale SRI-ului sau lucrături ale restaurației, ne-măbătăm cu apă rece și-o să facem gesturi fabuloase asezionate cu discursuri extraordinare, în vreme ce totul se cimentează în preajma noastră fără nici un fel de presiuni.

(La întîlnirea din 5 iulie cu Andrei Șerban la Universitate)

Ana Sincai: Dl. Andrei Șerban reprezintă un reper al conștiinței românești ~~numul~~ din reperele conștiinței. Cum domnia sa a vorbit exact despre noțiunea de conștiință, considerind-o atât de importantă și fiind cu-adevărat cea mai importantă în momentul actual al societății civile românești, numai domnia sa poate decide dacă în această perioadă de acutizare a restaurației românești – pe care a subliniat-o – cit este de potrivit să părăsească baricada agorei (sau să se retragă din agora).

"UNDERGROUND"
cu absolvenți
sau
"Azilul de noapte"
semnat de
Alexandru
Repan

Săptămîna

Semne bune, anul are

De mai bine de 30 de ani, la Casandra (minuscula sală a Academiei de Teatru și Film) vedem producții ale absolvenților (actori, regizori), ne emoționăm de emoția lor, căntăm cu ei "Gaudemus igitur" și le urâm cu inima strinsă (cei care știm cu adevărat ce greu se răzbate în teatru) "drum bun" spre scenele tării. Anul acesta, spectacolele au fost și în alte săli, am văzut actori profesioniști sub bagheta regizorilor absolvenți, n-am cintat "Gaudemus" și parcă n-a fost atâtă sărbătoare. Oricum, în săli erau direcțori de teatru, veniți să-și aleagă actori (aproape toate trupele din țară sănătățile sunt descopte), critici, dornici să cunoască un minut mai devreme pe ce ne bazăm pentru ziua de milie a teatrului, și părinți, rude, colegi, prietenii cu flori, lacrimi și aplauze. Pe scenă s-au jucați Ionescu, Mazilu, Solomon, Vișniec – dintre români, Mrozek, Schisgal, Dursci, Martin Crimp – dintre străini. În ceea ce privește marea literatură

Foto: Corneliu Rumbat

SORIN ANTOHI

Micul Paris se reciclează

Firea circotașă a românului va trebui să se obișnuiască în anii ce vin cu un fenomen cultural și social tenace și proteic: dialogul Est-Vest. Amintirea vechilor trădări ale Occidentului, spectacolul precarei sale prezente economice la Dunăre și Carpați, iritantele povete democratice adresate de heraldii statelor de drept unor demnitări autohtonii cu năravuri proaste, exasperarea noastră în fața cortinelor de fier care ne suță accesul în fantasmaticul Apus – toate acestea sunt chinuitoare și îndeamnă la pesimism. Totuși, măcar o parte a elitelor românești ar putea lăsa un discurs diferit despre întâlnirea cu Occidentul: mii de burse de studii, stagiile de documentare-formare, zeci de mii de participări la congrese și conferințe pe socoteala gazdelor, îndirjirea afabilă cu care ultimul nostru politician sau intelectual este imediat considerat omolog (de regulă, sinonimia abuzivă acordată atât de gratuit nu rezistă contactelor mai sustinute; de aceea, vizitele scurte sunt mai reușite), iată cîteva maniere de a se apropia două lumi incomensurabile și practic nemisecibile.

Cum centrul de greutate al noilor relații Est-Vest râmine mai ales discursiv, este natural ca - după trecerea marelui val al corespondenților de presă, al aventurierilor și al ajutoarelor umanitare de urgență - persoanele cu oarecare educație și cu minime abilități poliglote să fie privilegiate. Astfel, la fel de repede ca în sfera politic-birocratică și în cea comercială, în sfera profesiunilor academice ia naștere o privileghenie numeroasă, care asigură, adesea printr-un turism lateral epuizant (cu jet-lag, conflicte de agenda reglate în detrimentul programului domestic, probleme de viză) multă relațională critică, indispensabilă colaborării. Acești intelectuali norociți sunt aproape în toate cazarile occidentalizanți: bietii protocroniști ar avea ca omologii doar pe calicii slavofili reusitați după descompunerea lumii sovietice, ori pe diversii integristi din Lumea a Treia, de care e greu să te lipești fără riscuri; ar mai râmne către vreun cuib nostalgic de vulnerabili compatrioți, dar nici resursele, nici deschiderea lor spirituală nu sunt nelimitate. De fapt, o nemiloasă regulă de trei simplă îl face pe, să spunem, unicul specialist român în calmisatoare, omolog al legiuinilor de specialiști occidentali; dacă specialistul a reușit să dea și un efect de instituție (poate și chiar directorul unui institut, sau șeful unei catedre), el e condamnat la contacte bilaterale cu sutele de instituții "similară", încât simpla narăjune a sacrificiilor sale eroice pentru conceperea și realizarea calmisatorului românesc îl este de ajuns (dacă e destul de robust nervos pentru a o putea repeta) pentru o viață de conferinte și schimburi de

absolvenților văzută de Florica Ichim

dramatică, s-a jucat după. Adică: după Gorki, după Goldoni, după Shakespeare. Căci nimenei n-a avut curajul sau experiența să pună în scenă chiar Gorki, Goldoni, Shakespeare.

Nu-i nimic rău în faptul că regizorii și actorii vor să depună mărturie artistică pe texte contemporane, dar, fiind „îrba de absolvenți unei școli, poate ar fi fost bine dacă demonstrau ce sunt în stare și pe partituri clasice. Doar în marele repertoriu se dă măsura posibilităților. Spectacolul pus de prof. asociat Alexandru Repan cu clasa sa (plus cîțiva studenți mai mici și cîțiva absolvenți mai vechi) după "Azilul de noapte" ne probează afirmația. Toate momentele adăugite textului și toate replicile adaptării care vizează un "Underground" (titlul reprezentării) contemporan, își potrivesc tinerilor și, jucate cu dăruire, ajung să fie implinite artistice. Cind au, însă, de făcut față textului gorkian, în special în ultima parte, unde se inființă mihaleci și războiul social, interpretele pliată exact pe cerințele textului face ca "Striptease" de Mrozek, de pildă, să poată sta pe orice scenă profesionistă și cei doi interpreți Radu Gabriel și George Ivașcu în orice trupă valoroasă. Din păcate, regizorii noștri de film nu prea văd spectacolele absolvenților și nu cunosc promoțiile întregi de interpreți răspindite în teatrele de provincie. Spun aceasta pentru că un tinăr ca George Ivașcu ar fi recomandat pentru film de marea sa expresivitate. Și nu este singurul.

un tînăr evident talentat ca Marius Stănescu (la care partitura gorkiană este dominantă) să nu poată da consistență Baronului, iar alții, mai puțin dotati, să izbutească roluri aduse total în contemporaneitate. De fapt, cînd profesorul este dublat de regizor, tinerii interpreți ajung să strălucească, miscîndu-se cu dezinvoltură pe texte dificile cum este cazul cu spectacolul "3 din 5 comedii absurde". Modalitatea de interpretare pliată exact pe cerințele textului face ca "Striptease" de Mrozek, de pildă, să poată sta pe orice scenă profesională și cei doi interpreți Radu Gabriel și George Ivașcu în orice trupă valoroasă. Din păcate, regizorii noștri de film nu prea văd spectacolele absolventilor și nu cunosc promoții. Intregii de interpreți răspindînte în teatrele de provincie. Spun aceasta pentru că un tînăr ca George Ivașcu ar fi recomandat

Absolvenți-regizori Mihaela Gaită, Anca Bradu și Cristian Theodor Popescu din clasa lui Valeriu Mălăcianu.

L'ETAT DES LIEUX EN SCIENCES SOCIALES

Institut français de Roumanie

Textes réunis par

germană și antropologia americană, remarcabile într-un articol frantuzesc), Lucian Boia (chețiunea modelelor străine în România ultimelor două secole), Bernard Lepetit (revista *Annales* azi). A doua secțiune, "Filozofie și științe sociale", asociază un articol al excelențului Vincent Descombes (raporturile între filozofie și științele sociale) cu unul al lui Mihai Şora (o meditație asupra ieșirii din totalitarism prin combinația dintre o "pedagogie a ființei interioare" cu o pedagogie socială, "a ființei exterioare"). A treia secțiune, "Semiologie – lingvistică și literatură" include contribuția lui Claude Bremond (cum s-ar concepe un index al motivelor narrative) și pe cea a Ancăi Măgureanu (remarci asupra discursului totalitar, articol tipic de lingvist, care, după ce respinge modelul de inspirație orwelliană al limbii de lemn – există însă altele mai complexe! –, propune noțiunea de "discurs institutiv" și face un exercițiu pe teme din Austin și Bahtin). Ultima secțiune, intitulată foarte frantuzește, cu un plural, "Sociologii contemporane", cuprinde un bun bilanț al sociologiei educației în Franță (Jean-Claude Passeron, unul dintre corifeii disciplinei), o discuție a democratizării ca destalinizare, centrată pe analiza celor două tipuri de inegalitate care întemeiază, respectiv, capitalismul și stalinismul (Pavel Câmpeanu), precum și un fel de interviu imaginär, de o remarcabilă banalitate, compus după notele luate de Traian Rotariu cu ocazia citorva intervenții orale clujene ale lui Raymond Boudon.

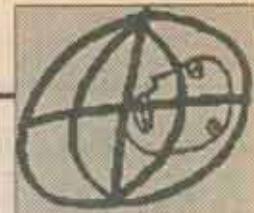
Cred că volumele viitoare, promise oblic într-o notă liminară, ar putea evita senzația de improvizație dacă ar fi structurate mai bine. Mi se pare puțin probabil ca români să ofere sinteze privind dezvoltarea unor discipline în lumea întreagă (nu sunt mulți aceia care participă într-adevăr la istoria curentă a științelor), dar ei ar putea profita de prilej pentru a oferi și pune în circulație francofonă evaluări critice (era să scriu: "autocritice") ale cercetării noastre; pentru conștiința de sine a cercetătorului român, ca și pentru amorsarea unei discuții comparative, asemenea sinteze ar fi de urgent interes. Altminteri, combinația de lecții magistrale (francezii din acest volum sunt, aproape toti, somități) și exerciții de seminar (români, inclusiv Traian Rotariu, merituos co-prefatator și traducător al lui Boudon, pot mai mult) va continua să lase impresia unui curs de reciclare pentru Micul Paris.

^{*)} *L'état des lieux en sciences sociales*, Textes réunis par Alexandru Duțu et Norbert Dodille, Paris, L'Harmattan, 1993.

NOI APARITII EDITORIALE

Cunoscut poet din generația '60 (autor al volumelor *Monada*, *Odihnă în tipărt*, *Madona din dud*, *Unicorn în oglindă s.a.*), traducător (între altele al lui Mallarmé) și publicist, Cezar Baltag și-a strins în volumul *Eseuri* (editura Porto-Franc) texte scrise în ultimele trei decenii. Lipsite de un spectaculos facil, eseurile sale se remarcă prin finetea interpretării, prin livrec și eruditie.

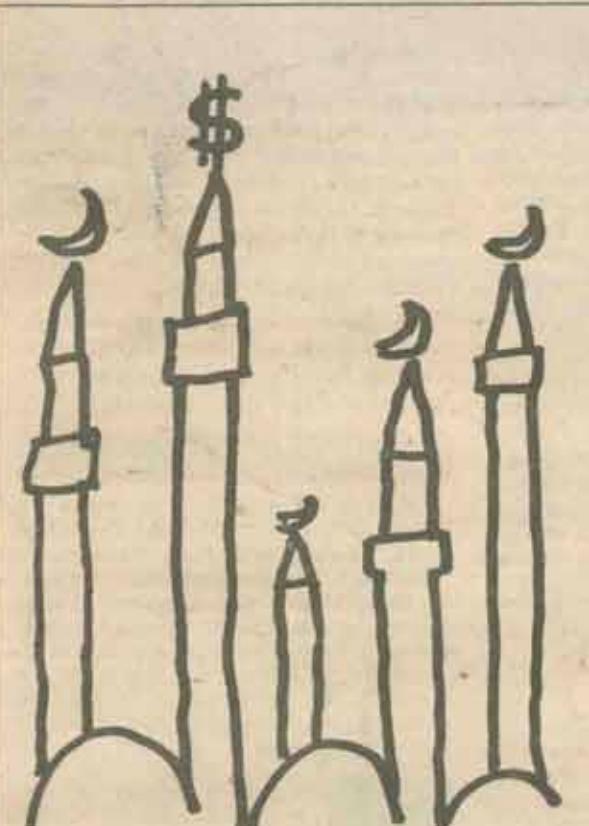
MARIAN CHIRIAC

Dorința schimbării într-un stat secular

Pe vremuri, pașalele Imperiului Otoman băteau la porțile Europei cu hangerul, încercând să o cucerească. Acum, Europa cotopește Turcia cu valorile civilizatorii occidentale, cultivind, în același timp, o prietenie interesată. Păta de exotism pe bătrînul continent, Turcia e ca un imens alambic în care se amestecă, uneori alătura, fundamentalismul Islamic și trăsăturile societății informatizate, săracia cruntă cu opulență, spiritul liber cu mercantilismul și cruzimea chiar. De către zeci de ani, Turcia încearcă să se redescopere ca mare putere. Simptomatic, poate, pentru transformările pe care le încearcă această țară de pe două continente e faptul că, la puțin timp după ce ultimul pașă adevarat murea, se depășea o barieră psihologică: într-o lume musulmană, prim-ministrul devenea o femeie.

Ultima peșteră a lui Aladin

În octombrie anul trecut, la Monte Carlo, se stingea din viață ultimul pașă turc adevarat. Ilhamy Hussein, în vîrstă de 95 de ani, lăsa în urmă o avere fabuloasă strinsă într-o viață în care s-a remarcat printre deosebită abilitate financiară. Cinci zile de lueru neobosit au fost necesare numai pentru inventarierea colecției de portelanuri și orfevrărie, de tapiserii și mobilier de la vila sa din Franța, lucruri care ulterior au fost vîndute la licitație obținându-se 13 milioane dolari. La "Baia di Fiore", cum se numea reședința pașei, s-au perindat aproape 25.000 de persoane, colecționari, negustori și gură-cască, care s-au adunat în raiul de bogății de aici pentru a-i arunca o ultimă privire înainte de vînzare. Candelabre străvechi și lămpi filigranate cu ciucuri străvezii lumină pereti acoperiți cu tapiserii rare și brocarturi. Mobilierul din secolul XVIII gemes sub povara de aur și argintarie. Două lădi de lemn lucrate de Charles Crescent, decoratorul Ducelui de Orléans, datează, conform catalogului, 1749, au fost cumpărate de un colecționar belgian pentru suma de 1.6 milioane dolari. "De 30 de ani de cînd lucrez în branșă nu am văzut ceva asemănător", mărturisea Jacques Tajan, organizatorul licitației. "Toti și-au dat seama că astăzi la sfîrșitul unei ere a rafinamentului desăvîrșit."

Modern, adică fără mustață

Mustafa Kemal Ataturk, primul președinte al Republicii Turcie, a fost, mai ales, fondatorul statului modern. Importanța sa în istoria poporului turc este covîrșitoare: deschiderea către Occident, reforma învățămîntului și a armatei, o politică de adaptare la noul context geopolitic dar și reformarea mentalităților, toate acestea au însemnat primii pași către o Turcie modernă. Adică trecerea de la șalvari la costumul cu croială vestică sau, mai potrivit, de la călăritul în goana cailor la "încălcatal" TIR-urilor ce au impinsit acum toată Europa.

Nu știu dacă s-a încercat rezumarea destinului unui popor funcție de importanță arătată de acesta podoabe sale faciale. Pentru Imperiul Otoman, și, mai nou, pentru Turcia, ca societate masculinizată îndeobște, mustață a fost însă un semn distinctiv, simbol al virilității și puterii. Să, să nu uităm, Ataturk a șocat și prin faptul că nu purta mustață.

Cel mai adesea stufoasă, cu vîrfurile tanțoș răsucite sau dimpotrivă "pe oală", mustață și pentru turc motiv de bucurie și mândrie nedisimulată. Se estimează că trei sferturi din populația masculină a Turciei poartă mustață, aproape ca pe o uniformă, în timp ce peste 60% din femei preferă acest gen de bărbat.

Mustață semilună și la Kaiser a fost mândria unei întregi generații în timpul primului război mondial, cînd împăratul german Wilhelm al II-lea, aliatul Imperiului Otoman aflat la crepuscul, purta o astfel de podoabă. Mult timp după anii '60, stufoasa "mustață revoluționară" a constituit un semn de distincție între militanții de stînga față de ultra-naționaliștii care purtau favoriți ampli, ca în zona asiatică a Turciei. Astăzi, deși în multe zone ale țării oamenii fără mustață sunt priviți cu suspiciune, existind credința că în cazul lor trebuie să fie ceva necurat la mijloc, mai ales în capitală și de către tineri. Început să fie totuși acceptat obiceiul specific occidental al unei fețe curate.

Doamna cu zimbetul de otel

Duminică 13 iunie a.c., societatea turcă, preponderent musulmană, a depășit o altă barieră psihologică pe calea acceptării modernismului: Tansu Çiller, adică o femeie, era aleasă președintele Partidului Căii Juste (PCJ), dreapta tradițională de guvernămînt, devenind astfel, conform tradiției, prim-ministru.

D-na Çiller nu era o persoană tocmai necunoscută. În vîrstă de 47 de ani, cu studii la Robert College, continuat apoi în Statele Unite, unde a obținut un doctorat la Universitatea din Connecticut, vorbind perfect engleză și germană, "Doamna cu zimbetul de otel" a adus un suflu nou încă de la intrarea sa în viață politică, în 1990. "Vom schimba istoria Turciei", declară ea în ziua numirii în funcția de premier. Căsătorită și mamă a doi copii, Tansu Çiller este cel mai bogat șef al executivului din istoria țării, deoarece familia sa posedă o avere de circa 50 milioane dolari. A șocat și cînd, căsătorindu-se, în 1963, cu importantul om de afaceri Ozer Ucuran, l-a convins pe acesta să ia numele ei de familie, lucru rarissim în Turcia. Carierea politică a d-nei Çiller a fost extrem de rapidă.

Profesor de economie în universități americane și turce, consilier la Banca Mondială, devine adjunct al lui Suleyman Demirel, în perioada cînd PCJ se afla în opozitie. Numită ministru de stat pentru problemele economiei în coaliția guvernamentală, timp de 20 de luni a dus o politică anti-inflaționistă, de reducere a datorilor guvernamentale pe plan intern și totodată de promovare a privatizării. Nu prea incununată de succes însă.

Purtind cel mai adesea un costum marca Chanel, coafată modern, d-na Çiller face o figură aparte într-o sferă a politicului predominant masculină. Spre exemplu, din cei 450 de membri ai Parlamentului numai 8 sunt femei, iar dintre bărbați 73% poartă mustață. Întrebătă cum se simte între numeroși credincioși fervenți ai partidului căruia li apartine, Tansu Çiller a declarat că "rugăciunea mă face să mă simt bine".

Tansu Çiller primul prim-ministru femeie din istoria modernă a Turciei

Schimbarea începe din interior

Un sondaj de opinie ale cărui rezultate s-au publicat în 11 iunie arată că electoratul este plătit de politică și sătul de dreapta tradițională sau de extrema dreaptă fundamentalistă. De aceea, mesajul d-nei Çiller s-a axat în special pe ideea de schimbare. "Poporul turc vrea și aşteaptă ceva nou. Cind am hotărît să devin prim-ministru nu am făcut-o pentru a-mi promova timerește, ci pentru personalitatea mea. Vreau să facem tot ceea ce ne-am propus" declară distinsul și atrăgătorul om politic.

Iar problemele Turciei sunt numeroase și dificile. O rată a inflației de 65% care nu poate fi deloc scăzută, un sector de stat încă puternic și care grevează vizibil bugetul de stat, o politică a privatizării încă la început, obligativitatea subvenționării agriculturii dar și numeroși oameni la limita nivelului de trai, toate acestea pot influența destinul politic al d-nei Çiller. Si chiar dacă bursa din Istanbul a înregistrat un nivel record de cotajie imediat după numirea sa ca premier, analizele economice pe termen scurt nu denotă prea mult optimism. În plus, situația internă e continuu minată de războiul nedecharat care se duce în sudul Anatoliei, unde grupurile de rebeli kurzi de sub conducerea lui Abdullah Ocalan, liderul Partidului Muncitoresc Kurd, întrețin o atmosferă tensionată. După 9 ani de confruntări între armată și rebeli, peste 6.200 persoane și-au pierdut viață.

In 25 iunie, președintele Suleyman Demirel a aprobat lista noului cabinet, care nu conține modificări spectaculoase, menținînd la putere o coaliție de centru-dreapta ce a împlinit deja 19 luni de guvernare. Săptămîna aceasta, cabinetul d-nei Çiller va fi supus unei mojuni de incredere, lucru extrem de important pentru menținerea stabilității țării. La Ankara atmosfera e destul de tensionată, răbufnind uneori la modul pitoresc, precum acuzațiile aduse de șeful unui minuscul partid muncitoresc de factură marxist-leninistă care a prezentat niște documente conform căror d-na Çiller ar fi cetățean SUA, interesașă astfel "să vîndă țara americanilor".

Numirea unei femei ca prim-ministru arată foarte clar nevoia de schimbare pe care o resimte societatea turcă. Iar problemele care rămîn de rezolvat, inclusiv pe plan extern, sunt numeroase și complicate. În problema cipriotă, relațiile Turciei cu Grecia rămîn bune numai la nivelul declarațiilor de principiu, vecinătatea cu actuale sau oricind posibile zone de conflict (Azerbaidjan, Irak) implică o politică prudentă, dar cu arma la picior, oscilarea - In ceea ce privește sentimentele "normale", de sprijinire a musulmanilor de aici și asumarea obligațiilor de membru NATO -, toate acestea necesită și o mină, nu numai un zimbet de otel.

Gabriela Adamescu (redactor-suf), Rodica Palade (redactor-suf adjunct), Andrei Cornea (redactor-suf adjunct), Dan Perjovschi (director artistic), Tia Serbănescu, Horatiu Pepine (publiciști comentatori), Raluca Stroe Brumariu (actualitate politică), Oana Armeanu (actualitate culturală), William Totok (corespondent la Berlin), Ion Miron Damian (corespondent la Paris), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobândă (șef serviciu corectură), Gina Marin (fotoreporter), Maria Filip (curier), Mircea Ionescu, Ioan Condor, Mihnea Chișiu, Flori Sava (difuzare).

Responsabil de număr: Rodica Palade

Consilier în probleme economice: Ilie Serbănescu

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax. 614.15.25. ISSN-1220-5761

tipărit la
"PROGRESUL
ROMÂNESC SA"
Calea Plevnei 114
Tehnoredacție
compuență
Adrian Baltag
Revista "22"